

504.06(489)
B1

Miljøstyrelsens opgaver 1977-82

Status og udviklingstendenser på
miljøbeskyttelsesområdet

Miljøministeriet · Miljøstyrelsen, oktober 1977

MILJØSTYRELSENS OPGAVER 1977-82

Status og udviklingstendenser på
miljøbeskyttelsesområdet

MILJØSTYRELSEN
BIBLIOTEKET
Strandgade 29
1401 København K

Miljøstyrelsen oktober 1977

Denne rapport om miljøstyrelsens opgaver 1977-82 er én af seks rapporter om miljøministeriets opgaver 1977-82. I de fem rapporter har hver af ministeriets fem styrelser redegjort for status og udviklingstendenser inden for deres arbejdsområde. I en sjette rapport, udarbejdet af ministeriets departement, sammenfattes udviklingstendenserne for hele ministeriets område 1977-82.

Redaktionen er afsluttet i juni 1977.

Denne rapport er trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-2318-0

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	5
1. INDLEDNING	7
2. TILRETTELÆGGELSEN AF MILJØBESKYTTELSEN	9
2.1 Lovgivning m.v.....	9
2.1.1 Miljøbeskyttelseslovgivningen	9
2.1.2 Anden lovgivning af betydning for miljøbeskyttelsen	10
2.1.3 Internationale aftaler m.v.....	12
2.2 Den administrative opbygning	13
2.2.1 De kommunale og amtskommunale opgaver	13
2.2.2 De statslige opgaver	14
3. TENDENSER I UDVIKLINGEN INDEN FOR NOGLE HOVEDOMRÅDER AF MILJØBESKYTTELSEN	18
3.1 Vandforsyning og grundvandsbeskyttelse ...	18
3.1.1 Regulering af vandforsyningsforhold.	18
3.1.2 Grundlaget for planlægning af vand- forsyningen	19
3.1.3 Grundvandsbeskyttelse	20
3.2 Vandforurening	21
3.2.1 Regulering af vandforureningsforhold	22
3.2.2 Træk af udviklingen på spildevands- området	22
3.3 Affaldsbortskaffelse og genanvendelse	25
3.3.1 Gældende lovgivning på affalds- og genanvendelsesområdet	26
3.3.2 Træk af udviklingen i de senere år	27
3.4 Luftforurening	29
3.4.1 Det nuværende omfang af luft- forureningen	30
3.4.2 Regulering af luftforurenings- forhold	32
3.4.3 Økonomiske forhold vedrørende luftforurening	34

3.5 Støj	35
3.5.1 Regulering af støjområdet	36
3.5.2 Støjforureningens omfang	37
3.6 Erhvervslivets investeringer i forure- ningsbegrænsende foranstaltninger - miljø- støtteordningen	39
4. GENERELLE RAMMER FOR PLANLÆGNING AF MILJØBE- SKYTTESARBEJDET I DE KOMMENDE ÅR	43
4.1 Mål og midler i de kommende års miljø- beskyttelsesarbejde	43
4.2 Internationalt samarbejde	47
4.3 Videngrundlaget	50
5. ELEMENTER I ET ARBEJDSPROGRAM FOR MILJØSTYREL- SEN FOR PERIODEN 1977-82	54
6. UDVIKLINGEN I DEN STATSLIGE INDSATS PÅ MILJØ- BESKYTTESOMRÅDET	73

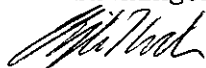
FORORD

Miljøstyrelsen blev oprettet for godt fem år siden. I de forløbne fem år har arbejdet i styrelsen naturligt nok været koncentreret om opbygningen af det administrative grundlag for at bringe den tiltagende forurening af vore omgivelser under kontrol.

Også i den kommende fem års periode vil en betydelig del af miljøstyrelsens ressourcer blive brugt på at få forureningen bragt under kontrol, men arbejdet i miljøstyrelsen skal i højere grad præges af en forebyggende indsats.

En styrkelse af den forebyggende indsats er nødvendig, fordi vi ikke i det lange løb på en samfundsøkonomisk forsvarlig måde vil være i stand til at opnå en tilstrækkelig høj miljøkvalitet ved først at gribe ind over for forureningen, når vi kan konstatere dens virkning på miljøet og dets kvalitet - vi må gribe ind, før skaden er sket. For at kunne forebygge forureningen er det nødvendigt, at miljøhensyn indgår i samfundsplanlægningen, herunder den fysiske planlægning, på lige fod med andre - f.eks. økonomiske - hensyn. Miljøhensynet må derfor indgå, når vi skal planlægge de kommende års energiforsyning, og når vi skal vurdere, hvilke kemiske produkter vi vil tillade anvendt.

Miljøstyrelsens fem års program skal tjene to formål. For det første skal det bruges i styrelsens interne planlægning. For det andet er det styrelsens håb, at programmet vil være et bidrag til debatten om miljøbeskyttelsesarbejdet - en debat hvis resultater dels vil indgå i den konkrete udformning af de ideer og planer, der fremlægges i programmet, dels vil være med til at skabe nye målsætninger for miljøbeskyttelsen i fremtiden.

Ejler Koch
direktør

1. INDLEDNING

Det overordnede mål for miljøbeskyttelsesarbejdet kan kort formuleres således:

"Miljøbeskyttelsen skal sikre kvaliteten i de ydre omgivelser, som er af betydning for menneskers hygiejniske og rekreative levevilkår og for bevarelsen af et alsidigt dyre- og planteliv".

(Miljøbeskyttelseslovens § 1.)

Gennemførelsen af denne overordnede målsætning nødvendiggør en række regulerende indgreb i samfundets aktiviteter - indgreb som på kort sigt kan medføre øgede samfundsøkonomiske omkostninger, men som ud fra et miljømæssigt synspunkt er nødvendige. Selv om de samfundsøkonomiske omkostninger principielt til stadighed må afvejes mod hensynet til miljøet, vil det i praksis være vanskeligt at foretage en nøje afvejning af disse forhold, bl.a. fordi de miljømæssige konsekvenser af f.eks. en udledning af et miljøforurenende stof ofte først viser sig efter lang tids forløb. Miljøbeskyttelsen må derfor arbejde med visse sikkerhedsmarginer for tilladelige udledninger. Disse sikkerhedsmarginer må vurderes og justeres efterhånden, som ny viden og teknologi frembringes og under hensyntagen til omkostningerne ved miljøbeskyttelsen.

De arbejdsområder, der falder ind under miljøbeskyttelsesarbejdet, udgør et meget bredt spektrum - spændende fra globale klimaforandringer, affødt af langvejstransport af kemiske stoffer, over vandløbsforurening på grund af spildevandsudledninger til vejstøj i bebyggede områder. De virkemidler, der kan bringes i anvendelse for at regulere forureningen, må i bred forstand nødvendigvis afpasses efter det konkrete forureningsproblem. Dette betyder f.eks., at løsningen af luftforureningsproblemer, affødt af langvejstransporterede stoffer, nødvendigvis må findes gennem internationale aftaler, mens be-

kæmpelse af mere lokale forureningsproblemer bl.a. må ske gennem vejledning af den enkelte kommune eller borger.

Erkendelsen af den betydelige bredde i miljøbeskyttelsesarbejdet slår igennem i lovgivningsgrundlaget for miljøpolitikken, idet miljøbeskyttelsesloven er udformet som en rammelov. Men også den administrative struktur i miljøstyrelsen afspejler dette forhold.

Formålet med nærværende redegørelse er dels at give et billede af de seneste års udvikling på miljøbeskyttelsesområdet, dels at præsentere nogle opgaver, som vil indgå i de kommende års arbejde.

Grundlaget herfor er dels det eksisterende lovgrundlag for styrelsens virke, og dels den administrative struktur, der såvel centralt som decentralt er opbygget til gennemførelse af miljøpolitikken. Dette grundlag for arbejdsprogrammet gennemgås i kapitel 2.

I kapitel 3 skitseres nogle karakteristiske træk i de seneste års arbejde, og i kapitel 4 fremlægges principper og retningslinjer for tilrettelæggelse af de kommende års miljøbeskyttelsesarbejde. På grundlag heraf beskrives i kapitel 5 nogle elementer i et arbejdsprogram for den kommende 5-års periode. For de nærmeste år ligger arbejdsprogrammet relativt fast, bl.a. fordi der er planlagt en række undersøgelser og revisioner af love, bekendtgørelser og vejledninger. For de sidste år i 5-års perioden er arbejdsprogrammet mindre detaljeret, og den nøjere fastlæggelse af arbejdet i denne periode vil fremstå som et resultat af miljøstyrelsens interne planlægning i form af årlige arbejdsprogrammer for styrelsens enkelte enheder, og to-årige programmer for styrelsens undersøgelses- og udredningsaktiviteter.

Endelig gives i kapitel 6 en belysning af udviklingen i statens indsats på miljøbeskyttelsesområdet frem til 1982.

2. TILRETTELÆGGELSEN AF MILJØBESKYTTELSEN

2.1. Lovgivning m.v.

2.1.1. Miljøbeskyttelseslovgivningen

Miljøbeskyttelsen reguleres efter flere love, hvoraf den væsentligste er lov om miljøbeskyttelse, der trådte i kraft i oktober 1974 samtidig med, at der blev gennemført ændringer i vandforsyningsloven og vandløbsloven. Miljøreformen omfattede foruden en styrkelse af det retlige grundlag for tilrettelæggelse af miljøbeskyttelsen også betydelige organisatoriske ændringer, således at kompetencen på lokalt og regionalt niveau blev samlet under kommunalbestyrelser og amtsråd/hovedstadsrådet og på centralt niveau i miljøministeriet.

Miljøbeskyttelsesloven er udformet som en rammelov, der giver miljøministeren bemyndigelse til at fastlægge regler for regulering af miljøbeskyttelsen, og der er siden gennemførelsen af miljøreformen sket en udfyldning af lovgivningen gennem udstedelse af en række bekendtgørelser, som fastlægger regler for regulering af miljøbeskyttelsens forskellige områder. Loven fastlægger endvidere opgavefordelingen mellem lokale, regionale og centrale myndigheder, hvor hovedprincippet er, at afgørelser om lokale og regionale forhold placeres hos de kommunale og amtskommunale myndigheder, mens arbejdet med udformning af generelle regler, normer og vejledninger placeres centralt.

I miljøbeskyttelsesloven er fastlagt, at loven skal revideres i folketingsåret 1977/78. Tilsvarende skal vandforsyningsloven revideres i 1977/78 og vandløbsloven i 1978/79.

Forskellige love, hvoraf nogle er gennemført, før miljøreformen blev vedtaget, regulerer særlige områder in-

denfor sundheds- og miljøbeskyttelsen. Det drejer sig om følgende områder:

- Gifte og bekæmpelsesmidler
(love fra 1961 med senere ændringer),
- Beholdere til øl og læskedrikke
(lov fra 1971),
- Bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald
(lov fra 1972),
- Svovl i brændsel
(lov fra 1972),
- Forurening af havet
(love fra 1967 og 1975),
- Støtte til miljøinvesteringer
(love fra 1975),
- Blyindhold i benzin
(lov fra 1977),
- Sikkerhedsmæssige og miljømæssige spørgsmål i forbindelse med atomanlæg
(lov vedtaget i 1976, men, bortset fra § 11 og § 12, endnu ikke trådt i kraft).

Loven om sikkerhedsmæssige og miljømæssige spørgsmål i forbindelse med atomanlæg er en procedurelov, der fastlægger principperne for beslutninger omkring placering af et kernekraftværk, og som træder i kraft ved vedtagelse af en særlig ikrafttrædelseslov, der fremsættes af handelsministeren.

2.1.2. Anden lovgivning af betydning for miljøbeskyttelsen

De love, der er nævnt i det foregående afsnit, har direkte til formål at regulere forhold af betydning for miljøbeskyttelsen. Hertil kommer, at forureningsforholdene kan påvirkes gennem de beslutninger, der træffes ved forvaltningen af en række andre lovområder.

Det gælder først og fremmest den fysiske planlægning, hvor man gennem dispositioner, der træffes vedrørende placering af boligområder, industriområder, trafikanelæg m.v., har en betydelig indflydelse på miljøkvaliteten i de pågældende områder, og især på mulighederne for at forebygge, at der opstår forureningsgener. Det er derfor vigtigt, at den planlægning, som finder sted efter lands- og regionplanloven samt kommuneplanloven, samordnes med miljøkvalitetsplanlægningen. Endvidere er lovgivningen om råstofudnyttelse og naturfredning af betydning for planlægning af miljøbeskyttelsen. Fælles for disse lovområder er, at de alle er placeret under miljøministeriet.

Den kortlægning af forureningskilder og forureningsbelastninger, som amtskommuner (jf. miljøbeskyttelseslovens kapitel 9) med bistand fra kommunerne skal gennemføre, er et afgørende grundlag for at kunne finde en hensigtsmæssig beliggenhed for særligt forureningsbelastende virksomheder og anlæg. Med denne kortlægning vil der være tilvejebragt det vurderingsgrundlag, der skal være med til at sikre, at arealanvendelsen kan fastlægges på en sådan måde, "at forureningen af luft, vand og jord samt støjulemper forebygges, bl.a. ved bedst mulig adskillelse af miljøbelastende aktiviteter og beboelse", som det er fastsat i region- og kommuneplanlovenes målsætninger.

Det er endvidere i miljøbeskyttelseslovens kapitel 9 bestemt, at planerne for de særligt forureningsbelastende virksomheder efter en afvejning af miljøbeskyttelseshensyn og andre hensyn indgår i regionplanlægningen. Tilsvarende skal der efter region- og kommuneplanlovene angives den fremtidige beliggenhed af de omtalte virksomheder. Miljøstyrelsen har i samarbejde med plan- og fredningsstyrelsen udarbejdet et cirkulære, som dels præciserer den tids- og indholdsmæssige sammenhæng mellem kortlægningen og planlægningen på miljøområdet og den fysiske planlæg-

ning, og dels foretager en vejledende afgrænsning af virksomhed m.v., hvortil der af hensyn til forebyggelse må stilles særlige beliggenhedskrav.

Desuden har miljøbeskyttelseslovgivningen berøringsflader med anden lovgivning, der vedrører menneskets sundhed og sikkerhed. Her kan nævnes levnedsmiddellovgivningen, som er placeret under miljøministeriet, samt arbejdsmiljølovgivningen, der administreres af arbejdsministeriet.

Udenfor ministeriet administreres forskellige love, der også har betydning for tilrettelæggelsen af forureningsbekæmpelsen. Her kan peges på lovgivning, som vedrører anlæg og drift af trafikanlæg (vejlovgivningen, luftfartslovgivningen m.v.) samt lovgivning, der har til formål at regulere landets energiforsyning (lov om elforsyning m.v.).

2.1.3. Internationale aftaler m.v.

Da forureningsproblemer i vidt omfang er af international karakter, er det påkrævet, at der foregår et samarbejde landene imellem med henblik på at regulere forureningen. Det internationale arbejde foregår bl.a. i EF og gennem multilaterale aftaler. Desuden arbejder internationale organisationer som OECD, ECE, Europarådet, FN og Nordisk Ministerråd med miljøbeskyttelsesspørgsmål.

På havforureningsområdet har Danmark tiltrådt en række internationale konventioner om beskyttelse af havområder mod forurening. Disse konventioner følges op af danske retsregler, hvilket er sket bl.a. for Østersøen.

Miljøbeskyttelsesarbejdet i EF tilrettelægges efter det såkaldte miljøhandlingsprogram, der er en hensigtserklæring, vedtaget af Ministerrådet. Dette program, der netop er revideret med gyldighed for den kommende 5-års periode, fastlægger retningslinjerne for EF's arbejde på miljøområdet. Handlingsprogrammet omtales nærmere i afsnit 4.2.

2.2. Den administrative opbygning

Opgavefordelingen mellem de forskellige administrative niveauer er - som tidligere nævnt - baseret på princippet om, at ansvaret for udførelse af de opgaver, der alene berører lokale og regionale forhold, placeres hos kommunalbestyrelser og amtsråd, mens generelle retningslinjer og vejledninger til brug for administration af lovgivningen og for de decentrale myndigheders miljøkvalitetsplanlægning udarbejdes af miljøstyrelsen. Endvidere fungerer de centrale myndigheder i henhold til miljøbeskyttelsesloven som klageinstans for afgørelser truffet på lokalt og regionalt niveau.

2.2.1. De kommunale og amtskommunale opgaver

Arbejdsopgaverne i de kommunale og amtskommunale forvaltninger omfatter den løbende administration af miljøreformens hovedområder:

- Vandforsyning

Meddelelse af tilladelser til vandindvinding samt beskyttelse af grundvand mod forurening. Kortlægning og planlægning af vandforsyningsforhold.

- Vandforurening

Tilladelser til nye spildevandsudledninger eller ændringer i eksisterende udledninger. Kortlægning og planlægning af recipientkvalitet. Planlægning af spildevandsanlæg.

- Særligt forurenende virksomheder

Meddelelse af godkendelser efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5.

- Miljøbeskyttelsesreglementet

Administration af bestemmelser vedrørende dyrehold, affald m.v.

- Tilsyn og kontrol

Tilsyn med private forurenere og miljøkvaliteten. Kontrol med driften af offentlige anlæg.

- Kortlægning og planlægning

Kortlægning af miljøkvaliteter (vand, luft, jord og støj) samt planlægning af forureningsbekæmpelse på disse områder.

I hovedstadsområdet varetages de amtskommunale opgaver af hovedstadsrådet.

Arbejdsdelingen mellem amtsråd og kommunalbestyrelser er fastlagt ved nærmere regler. Amtsrådet er hovedansvarlig for vandområdernes kvalitet og varetager bl.a. opgaver vedrørende tilladelser til vandindvinding og spildevandsudledning. Godkendelse af virksomheder efter kapitel 5 i miljøbeskyttelsesloven er delt mellem amtskommuner og primærkommuner, mens reglementssager samt tilsyns- og kontrolopgaverne i hovedsagen varetages af primærkommunerne.

2.2.2. De statslige opgaver

En række af de beføjelser, der efter den tidligere omtalte lovgivning skal udøves af miljøministeren, er overdraget til miljøstyrelsen, som varetager den væsentligste del af de statslige opgaver indenfor miljøbeskyttelsen. Miljøkreditrådet, hvis sekretariatsfunktioner varetages af miljøstyrelsen, har ansvaret for fordelingen af de midler, der stilles til rådighed som statsstøtte til miljøinvesteringer i erhvervsvirksomheder. Endelig er miljøankenævnet klageinstans for en række afgørelser, som træffes af miljøstyrelsen eller af ministeren.

Til miljøstyrelsen er knyttet forskellige institutioner med særlige opgaver:

Giftnævnet

Kemikaliekontrollen

Tilsynet med Nukleare Anlæg, samt

styrelsens laboratorier for ferskvands-, hav- og luftforurening.

En af miljøstyrelsens hovedopgaver er at tilvejebringe et tilstrækkeligt grundlag for miljøbeskyttelsen. Dette forberedende arbejde danner det faglige grundlag for såvel udformning af vejledninger, normer og lovregler på området som bedømmelsen af konkrete sager. Arbejdet omfatter etablering af viden om forureningsforhold, herunder de mulige konsekvenser af forskellige former for forurening. Endvidere etableres i miljøstyrelsen en basisviden om teknisk-økonomiske muligheder for gennemførelse af miljøbeskyttelse på forskellige områder samt de samfundsmæssige konsekvenser af miljøbeskyttelsesforanstaltninger. Dette faglige grundlag tilvejebringes ad flere veje, herunder samarbejde med erhvervslivet, offentlige myndigheder, de centrale laboratorier, der er knyttet til miljøstyrelsen, samt forskningsinstitutioner. Miljøstyrelsen forestår en række udredninger og undersøgelser med henblik på at fremskaffe viden om forhold af betydning for miljøbeskyttelsen. Endvidere medvirker miljøstyrelsen ved undersøgelser og udredninger, der gennemføres i internationale organer.

En anden hovedopgave er varetagelse af de udførende opgaver på centralt niveau, dvs. udførelse af en række administrative funktioner i konkrete sager. Miljøstyrelsen varetager således behandling af konkrete sager både som godkendende myndighed og som klageinstans samt rådgivning af decentrale myndigheder i forbindelse med deres sagsbehandling. Miljøstyrelsen varetager endvidere opgaver vedrørende beredskab mod olie- og kemikalieforurening af havet, beredskab mod ulykker forårsaget af sundhedsfarlige stoffer samt beredskabsopgaver i forbindelse med atomkraftværker og i forbindelse med øvrige anvendelser af radioaktive stoffer. Endvidere er de administrative opgaver i forbindelse med miljøstøtte-lovgivningen placeret i miljøstyrelsen.

Siden gennemførelsen af miljøbeskyttelsesreformen er der sket en ændring af miljøstyrelsens arbejdsopgaver, såle-

des at omfanget og fordelingen af opgaver har været under stadig udvikling. For de opgaver, der vedrører miljøreformen, er der siden dennes gennemførelse sket en vis omfordeling fra det forberedende arbejde til udførende arbejde med behandling af konkrete sager. Hertil kommer, at miljøstyrelsen i 1975/76 har fået overdraget nye arbejdsområder, der ikke var medtaget ved gennemførelse af miljøreformen. Det drejer sig om opgaver som genanvendelsesspørgsmål, sikkerhedsforhold ved nukleare anlæg og miljøstøtteordningen. Endvidere gælder, at miljøstyrelsens undersøgelses- og laboratorievirksomhed endnu er under udbygning.

I 1976/77 var de samlede driftsbevillinger til statens administration af miljøbeskyttelsen ca. 53 mio. kr. Disse midler er bevilget til miljøstyrelsen med tilhørende institutioner samt til miljøankenævnet. En omtrentlig fordeling på forskellige opgavetyper er vist i nedenstående tabel:

Skøn over fordeling af ressourceforbruget til administration af miljøbeskyttelse på centralt niveau i 1976.

Opgaveart	Skønnet ressourceandel
Bekendtgørelser, vejledning, normer m.v.	10-15%
Kortlægning, udredning, registrering samt undersøgelser vedrørende miljø- og sikkerhedsforhold ^{x)}	ca. 30%
Internationalt arbejde	godt 10%
Godkendelser og tilladelser, klagesager, tilsyn og kontrol, beredskab, miljøstøtte	40-45%
Sekretariatsopgaver	ca. 5%

x) Heraf udgør Bæltprojektet (havforureningsundersøgelse) ca. 1/3 og miljøstyrelsens køb af undersøgelsesbistand ligeledes ca. 1/3.

Ovenstående fordeling er bl.a. skønnet ud fra en opgørelse, der blev foretaget i 1976 af sagsfordelingen i miljøstyrelsen. Opgørelsen viser, at der siden miljøbeskyttelseslovens ikrafttræden har været en stadig stigning i sager, der indgår til behandling i miljøstyrelsen.

For finansåret 1977/78 er driftsbevillingen ca. 61 mio.kr. En væsentlig del af udgiftsstigningen skyldes, at opbygningen af miljøstyrelsens luftforureningslaboratorium er planlagt at skulle påbegyndes i 1977/78.

I ovenstående opgørelser er der ikke medtaget de beløb, som fra staten ydes som støtte til erhvervslivets investeringer i miljøbeskyttelsesforanstaltninger (miljøstøtteordningen). Miljøstøtteordningen, der omtales nærmere i afsnit 3.6, omfatter dels lov om midlertidig støtte til miljøinvesteringer, der trådte i kraft i 1975, dels lov om støtte til miljøinvesteringer, der trådte i kraft i 1976.

I 1976/77 var omfanget af støtten ca. 70 mio.kr., hvoraf omkring 50 mio.kr. er udbetalt efter den midlertidige støtteordning. Efter denne ordning forventes der yderligere udbetalt omkring 40 mio.kr.

Herudover er der for 1977/78 bevilget 46 mio.kr. som ramme for miljøkreditrådets tilsagn om miljøstøtte efter lov om støtte til miljøinvesteringer.

3. TENDENSER I UDVIKLINGEN INDEN FOR NOGLE HOVEDOMRÅDER AF MILJØBESKYTTELSEN

I det følgende opridses karakteristiske træk af udviklingen indenfor nogle hovedområder af miljøbeskyttelsen. I kapitel 4 og 5 er nærmere beskrevet, hvilke opgaver der tænkes taget op i løbet af den kommende 5-års periode. Herunder er også medtaget opgaver på de områder af miljøbeskyttelsen, der ikke er nærmere beskrevet i kapitel 3.

3.1. Vandforsyning og grundvandsbeskyttelse

Vandforsyningen til såvel husholdningsbrug, industri, landbrug m.v. baseres for ca. 95% vedkommende på grundvandsindvinding. Forureningsrådet opgjorde i 1970 det samlede vandforbrug i Danmark til 718 mio. m³/år og det fremtidige vandbehov i år 2000 til 1070 mio. m³/år. De senere års stigende interesse for indvinding af vand til vandingsformål har imidlertid allerede gjort disse tal forældet, således at man på basis af amtskommunernes opgørelser må anslå det nuværende vandforbrug til omkring 1200 mio. m³/år.

3.1.1. Regulering af vandforsyningsforhold

Vandforsyningen reguleres først og fremmest ved vandforsyningsloven og en række bekendtgørelser udstedt med hjemmel i loven. De umiddelbare opgaver på området er henlagt til kommunalbestyrelser og amtsråd (i hovedstadsområdet dog hovedstadsrådet), og miljøstyrelsen fungerer som ankemyndighed.

Amtsrådene skal med bistand af kommunalbestyrelser udarbejde planer for den fremtidige vandforsyning. Amtsrådene meddeler tilladelser til større vandindvindinger og fører endvidere det overordnede tilsyn med vandforsyningen. Kommunalbestyrelserne er tilladelsesmyndighed for mindre vandindvindinger og fører tilsyn med vandforsyningen indenfor den enkelte kommunes område.

Anvendelse af vand fra vandløb til vandingsformål reguleres i øjeblikket efter vandløbslovens kapitel 8, hvorefter disse opgaver påhviler amtsrådene og vandløbsretterne. I forbindelse med revision af vandforsyningsloven i 1977/78 vil der blive stillet forslag om overførelse af vandløbslovens kapitel 8 til vandforsyningsloven, ligesom amtsrådenes muligheder for styring af vandforsyningen vil blive foreslået styrket væsentligt.

3.1.2. Grundlaget for planlægning af vandforsyningen

Der er en stigende forståelse for, at indgreb i vandets naturlige kredsløb i naturen i form af vandindvinding medfører virkninger for omgivelserne, f.eks. vandløbenes vandføring, udtørring af kilder, moser og lignende samt andre vandindvindingsanlæg. Endvidere medfører det stigende vandforbrug en tilsvarende stigning i de spillede vandmængder, der skal bortskaffes, f.eks. gennem vore vandløb og søer, hvis vandkvalitet herved også påvirkes.

For at fremskaffe de nødvendige vandmængder samtidig med, at problemerne vedrørende følgevirkningerne løses på en tilfredsstillende måde, er det påkrævet, at vandindvindingen planlægges og udføres således, at indvirkningen på omgivelserne begrænses mest muligt.

Som et led i dette arbejde er der i amtskommunerne i medfør af vandforsyningslovens § 6 igangsat en vandforsyningsplanlægning, der hidtil hovedsagelig har været koncentreret om at fremskaffe grundlaget for planlægningen i form af en hydrogeologisk kortlægning af grundvandsforekomsterne, registrering af de bestående vandforsyningsanlæg og deres forsyningsområder, opgørelse over det nuværende vandforbrug og prognoser for det fremtidige vandbehov fordelt på kategorierne almindelig husholdning, landbrug, industri, vandingsformål. Dette kortlægnings- og registreringsarbejde forventes afsluttet inden for den nærmeste fremtid og vil udgøre grundlaget for de kommende års vandforsyningsplanlægning.

3.1.3. Grundvandsbeskyttelse

Danmarks vandforsyning er i overvejende grad baseret på indvinding af grundvand, og det må antages, at også den fremtidige vandindvinding - når bortses fra hovedstadsområdet - i det væsentlige vil blive baseret på grundvandsindvinding. Det er derfor en vigtig opgave at sikre vore grundvandsressourcer mod forurening. Det hidtidige mål for grundvandsbeskyttelsen har da også været at undgå forurening i det hele taget af de grundvandsforekomster, der nu eller senere kan forventes indvundet til drikkevandsformål. Beskyttelse af grundvandet reguleres efter miljøbeskyttelsesloven.

Blandt de vigtigste kilder til grundvandsforurening er - når bortses fra diffuse forureningskilder, f.eks. fra atmosfæren, landbrugets gødskning og lignende - olietanke og andre beholdere med væsker, der kan forurene grundvandet, deponeringspladser for fast affald samt afledning af spildevand til jorden gennem nedslivningsanlæg.

Beskyttelse mod forurening fra olietanke reguleres efter en bekendtgørelse om kontrol med oplag af olie m.v., der bl.a. forudsætter, at der kun må anvendes typegodkendte tanke som nedgravede olietanke. Hensynet til grundvandsbeskyttelsen er herved i det væsentlige baseret på kravene til tankens tekniske udførelse.

Ligeledes forudsættes det i dag, at deponeringspladser for fast affald indrettes som kontrollerede lossepladser i overensstemmelse med miljøstyrelsens vejledning nr. 1 om kontrollerede lossepladser, der - medmindre lossepladsen anbringes i et område uden indvindbare grundvandsforekomster - forudsætter, at lossepladsen etableres med vandtæt bund og drænsystem til opsamling af eventuelt skadelige stoffer fra lossepladsen.

Afledning af spildevand til jorden gennem nedsivningsanlæg anses ofte for økonomisk fordelagtig, samtidig med at spildevandet gennem nedsivning til grundvandet tilføres vandets naturlige kredsløb på en i ressource-mæssig henseende fordelagtig måde. De eksisterende regler findes i bekendtgørelse nr. 172 om etablering af nedsivningsanlæg samt miljøbeskyttelseslovens § 11.

Der består stadig uløste problemer ved denne form for spildevandsafledning. Det afgørende problem er den risiko, der kan opstå for en uønsket forurening af grundvandsforekomsterne. For vurderingen af dette problem er jordlagenes rensende egenskaber over for spildevand af afgørende betydning. Derfor har miljøstyrelsen iværksat undersøgelser over jords rensende egenskaber over for husspildevand. Undersøgelserne er endnu ikke afsluttede, men foreløbige resultater antyder dog, at man ikke kan udelukke risikoen for grundvandsforurening ved koncentreret nedsivning.

3.2. Vandforurening

Formålet med bekæmpelsen af vandforureningen er at regulere de menneskeskabte indgreb, som forhindrer eller forringer et vandområdes planlagte anvendelse, herunder området funktion som hjemsted for et alsidigt dyre- og planteliv eller benyttelse som badeområde. Forurenende stoffer tilføres vandområder fra husholdninger og byernes erhvervsvirksomheder gennem kloaknet og rensningsanlæg. Hertil kommer udledninger fra husholdninger og virksomheder (enkelte industrivirksomheder, landbrug, dambrug m.v.), som ikke er tilsluttede kommunale kloaknet. Forurenende stoffer tilføres endvidere vandområderne ved udvaskning fra jorden, med nedbøren og regnvandets afvaskning af tage, veje og andre overflader, samt ved uheld eller ulovlige udledninger.

I første fase har indsatsen været koncentreret om nedbringelse af udledninger af spildevand fra husholdninger og fra virksomheder til overfladevand, samtidig med

at administrationen af spildevandsudledning på eller i jorden har været meget restriktiv.

3.2.1. Regulering af vandforureningsforhold

Ifølge miljøbeskyttelsesloven udarbejder amtsrådene recipientkvalitetsplaner, og bl.a. med udgangspunkt i disse oplæg udarbejder kommunerne spildevandsplaner, som justeres i forbindelse med udarbejdelse af regionplaner.

Når den enkelte kommune har fået godkendt en spildevandsplan med tilhørende udledningstilladelser, administrerer den selvstændigt inden for planen udbygningen af de kommunale spildevandsanlæg, herunder spørgsmål om tilslutninger til disse anlæg og den dertil hørende betalingsordning, samt tilladelser til udledning af spildevand fra visse typer private anlæg.

Der gælder et totalt forbud for udledning af andet end godkendte spildevandsmængder, f.eks. ajle eller kemikalieaffald. Miljøministeren har endvidere hjemmel til at regulere anvendelsen af miljøskadelige stoffer, f.eks. på grund af, at de kan forurene vandområder ved diffuse tilledninger, eller at de ikke kan nedbrydes i rensningsanlæg.

Vandløbenes tilstand er ikke alene afhængig af spildevands- eller gifttilledninger, men også af fysiske indgreb (regulering, rørlægning, oprensning) og som tidligere omtalt indvinding af vand fra vandløb/søer og indvinding af grundvand. Disse påvirkninger reguleres bl.a. gennem vandløbsloven, vandforsyningsloven og naturfredningsloven.

3.2.2. Træk af udviklingen på spildevandsområdet

Spildevandsmængden skønnes ikke at være forøget væsentligt i de sidste 5 år. Dette skyldes dels, at hushold-

ningernes sanitetsstandard har nået en vis mætning, dels at mange virksomheder på grund af stigende vand- og spildevandsafgifter har reduceret vandforbruget. Antallet af bestående ejendomme, som årligt nyttilsluttes fælles spildevandsanlæg, er også beskedent, bortset fra i tætte sommerhusbebyggelser.

Derimod er antallet af stoffer, som tilføres spildevand, stadig stigende, dels fra nye produkter (i husholdninger eller hjælpestoffer i produktionen), dels som egentlige affaldsstoffer i industrien.

Stoffer, som på virksomhederne let kan fjernes fra spildevandet, fjernes (og genanvendes ofte) i stigende grad på grund af større miljøbevidsthed og stigende spildevandsafgifter og råstofpriser.

Siden 1970 er der, som angivet i nedenstående tabel, sket en udvikling i den kommunale spildevandsrensning:

% af indbyggere i byer	1970	1976
Urenset	35%	29%
Mekanisk rensed	38%	25%
Biologisk rensed	27%	45%
Kemisk rensed	0%	1%
	100%	100%

Antallet af egentlige spildevandsudløb er i samme periode reduceret betydeligt gennem centralisering af rensningen (skønsmæssigt fra 4000 til 2500-3000 udløb). Samtidig har dette medført en tendens til at udlede større dele af spildevandsmængderne til havet frem for til vandløb eller snævre fjorde. Der findes endnu ingen oversigt over de mange tusinde udløb for regnvand (fra separatsystemer) eller spildevand opblandet med regnvand (fra fællessystemer), som kun fungerer efter regnskyl.

Nyinvesteringerne i offentlige spildevandsanlæg har i de foregående år været (1976-priser):

	Rensning	Kloakering	
1970/71	174	548 mio.kr.	} ialt 3933 mio.kr. i 1976-priser
1971/72	274	541 - -	
1972/73	268	468 - -	
1973/74	253	505 - -	
1974/75	432	470 - -	

Foreløbige kommunale budgetstatistikker viser, at de samlede investeringer i kommunale spildevandsanlæg i 1977 vil andrage godt 1100 mio.kr., samt at driftsudgifterne for 1977 budgetteres til omkring 440 mio.kr. Til vandløbsvæsen er i samme periode budgetteret med godt 130 mio.kr., hvoraf en betydelig del antages at skulle anvendes til vandløbsoprensning m.v.

Den forøgede investering i kommunale spildevandsanlæg er delvis finansieret ved bidrag fra de tilsluttede ejendomme, både éngangsbidrag og afgifter baseret på de årligt afledte vandmængder og spildevandets forureningsgrad. I 1970 var sådanne spildevandsafgifter sjældne og små (f.eks. 20 øre/m³), hvorimod en virksomhed med meget forurenede vand nu kan blive afkrævet f.eks. 3 kr./m³ for spildevandsafledning (foruden f.eks. 2 kr./m³ for vandforsyningen). Afgifternes størrelse varierer meget fra kommune til kommune.

En sammenlægning af budgettal for kommunale anlægs- og driftsindtægter vedrørende spildevandsanlæg viser, at disse indtægter for hele landet i 1977 anslås til omkring 900 mio. kr.

Beskæftigelsen i spildevandssektoren omfatter bygge- og anlægsvirksomhed, drift af spildevandsanlæg samt planlægning, tilsyn og administration vedrørende spildevandsforhold. I årene 1976-78 skønnes godt 2000 mand pr. år beskæftiget med bygge- og anlægsarbejder, hvortil kommer en afledet beskæftigelse af ca. 4000-5000 mand (byggema-

terialer, maskiner m.v.). Mellem 1000-1500 mand er beskæftiget med drift af kommunale rensningsanlæg, og et tilsvarende antal med drift af kloaknettene. Endelig skønnes den kommunale administration at have et omfang af størrelsesordenen 400 fuldtids sagsbehandlere, hvilket skal ses i sammenhæng med den kraftige udbygning af rensningsanlæg og kravene til udarbejdelse af kommunale spildevandsplaner.

3.3. Affaldsbortskaffelse og genanvendelse

De i Danmark fremkomne affaldsmængder kan efter oprindelse inddeles i følgende kategorier:

<u>Skønnede affaldsmængder i 1974</u>	<u>Mio. tons</u>
Husholdning (dagrenovation)	1,5
Industri, handel og kontor	ca. 1
Spildevandsrensning (slam med 15% tørstof)	1
Bygge- og anlægsvirksomhed (excl. jordfyld)	1 - 2
Olie- og kemikalieaffald	0,1
Storskrald, herunder bilskrot	0,2
Slagger og aske fra energifremstilling (excl. affaldsforbrænding)	0,5
Overskudshalm	ca. 2

Husholdningsaffaldet, hvis mængde er belyst ved en række amts- og fælleskommunale undersøgelser, udgør 250-300 kg/person/år.

Det skønnes, at 85% af husholdningsaffaldet indsamles via kommunale renovationsordninger. Hovedparten (50-60%) af den samlede mængde forbrændes, mens resten deponeres på lossepladser.

Affald fra industri-, handels- og kontorvirksomheder indsamles og borttransporteres fortrinsvis af den enkelte virksomhed. En mindre del af affaldet tilføres forbrændingsanlæg, men bortskaffelsen sker i overvejende grad ved lossepladsdeponering. Indenfor dette område genanvendes en del materialer, bl.a. pap og metaller.

For olie- og kemikalieaffald, som udgør ca. 10% af denne affaldskategori, er der gennemført en særlig bortskaffelsesordning.

Ca. 45% af spildevandsslammængden udsprede på produktionsjord, mens resten efter afvanding fortrinsvis deponeres på lossepladser.

Affald fra bygge- og anlægsvirksomhed indgår normalt ikke i et organiseret renovationssystem, men transporteres af affaldsproducenten og anvendes som fyldmateriale ved bygge- og anlægsvirksomhed eller deponeres på losseplads.

3.3.1. Gældende lovgivning på affalds- og genanvendelsesområdet

I lov om miljøbeskyttelse findes bl.a. regler vedrørende godkendelse af affaldsanlæg. Ved placeringen af affaldsanlæg, specielt lossepladser, kan der endvidere blive tale om at indhente tilladelse, bl.a. efter by- og landzoneloven, naturfredningsloven og landbrugsloven.

Loven om miljøbeskyttelse pålægger endvidere amtsrådene med bistand fra kommunalbestyrelserne at udarbejde planer for den fremtidige etablering og udbygning af sådanne anlæg. Planerne skal indgå i regionplanlægningen, og skal specielt ved lokaliseringen koordineres med bl.a. vandforsynings-, recipientkvalitets-, naturfrednings- og råstofplanlægningen, ligesom landbrugsinteresser og arealinteresser i øvrigt må søges tilgodeset.

I lov om bortskaffelse m.v. af olie- og kemikalieaffald med tilhørende bekendtgørelser er fastsat regler om opbevaring, transport og bortskaffelse af disse affaldstyper.

I bekendtgørelse nr. 170 af 29. marts 1974 af reglement om miljøbeskyttelse findes bl.a. regler vedrørende renovationsordninger, gener fra affaldshåndtering m.v.

Genanvendelsesområdet er ikke lovreguleret generelt. Den eneste lov på området er lov nr. 293 af 9. juni 1971 om beholdere til øl og læskedrikke, hvori der åbnes mulighed for forbud mod eller påbud om anvendelse af bestemte emballagetyper. I medfør af denne lov er der netop gennemført forbud mod anvendelse af éngangsemballage til kulsyreholdige læskedrikke.

3.3.2. Træk af udviklingen i de senere år

Forureningsrådet skønnede i 1970, at den samlede affaldsmængde ville stige med mellem 2 og 4% årligt. For husholdningsaffald synes dette skøn at have holdt stik for perioden 1970-73, hvorefter mængden i 1973-75 har været stagnerende, eller endog faldende i en kortere periode, for herefter igen at udvise en svag stigning. Der foreligger kun få data vedrørende udviklingen i husholdningsaffaldets sammensætning i perioden 1970-76. Dog må det formodes, at den mængdemæssige stigning især er koncentreret omkring plast- og glasemballage.

På spildevandsområdet er gennemført et stort investeringsprogram, hvilket i de seneste år har medført en markant stigning i mængden af spildevandsslam.

For de øvrige affaldstyper er datamaterialet ikke tilstrækkeligt til, at detaljerede udviklingstendenser i mængden kan registreres. Generelt er der i de senere år sket en udbygning af den organiserede affaldsbortskaffelse, hvilket har givet sig udslag i en ret kraftig stigning i de registrerede affaldsmængder fra industri og handel m.v. Dette gælder specielt for kemikalieaffald, hvor den registrerede mængde er steget med etableringen af de kommunale indsamlings- og behandlingsfaciliteter og indførelsen af en generel afleveringspligt for erhvervsmæssigt olie- og kemikalieaffald.

Omkring 1970 blev størstedelen af husholdningsaffaldet deponeret på lossepladser. Siden er forbrændingskapaci-

teten mere end fordoblet, primært ved etableringen af to store forbrændingsanlæg i Københavns-området. Den andel af husholdningsaffaldet, som i dag forbrændes (50-60%), er relativt stor sammenlignet med andre lande. I den betragtede periode er tilsvarende sket et markant fald i antallet af lossepladser, idet mange utidssvarende lossepladser er nedlagt, ligesom arealforbruget til deponering formentlig er reduceret i takt med stigende anvendelse af komprimerende udstyr på lossepladserne.

Det offentliges samlede driftsudgifter ved affaldshåndteringen skønnes i 1973/74 at have været af størrelsen 300-350 mio.kr., heraf godt 250 mio.kr. til husholdningsaffald. Beløbet omfatter de samlede indsamlings- og transportomkostninger og driftsomkostninger ved lossepladser og forbrændingsanlæg.

Investeringsudgifterne til forbrændingsanlæg udgjorde i 1973/74 ca. 35 mio.kr. og i 1974/75 ca. 50 mio.kr. Investeringsudgifterne til lossepladser i samme tidsrum kendes ikke, men anslås væsentlig lavere end investeringerne i forbrændingsanlæg. I perioden 1971-76 er der desuden investeret i det fælleskommunale anlæg, Kommunekemi A/S, der behandler olie- og kemikalieaffald.

En sammenlægning af kommunale budgetter for 1977 viser, at kommunerne skønner, at de samlede udgifter i 1977 til renovation m.m. vil beløbe sig til godt 600 mio.kr., hvoraf godt 130 mio.kr. er anlægsudgifter.

Mellem 3000 og 3500 personer skønnes beskæftiget med håndtering af affald, enten som kommunalt ansatte eller ansat af renovationsfirmaer. Heraf skønnes ca. 2000 personer beskæftiget med håndtering af husholdningsaffald. Der er ikke heri indregnet beskæftigede i de virksomheder, som indsamler og oparbejder genanvendelige materialer, f.eks. ved flaskevask, produkthandel og oparbejdning af brugte metaller, papir m.v.

De seneste års stigninger i energi- og råvarepriser har ført til en øget interesse for at genanvende materialer og produkter, der ellers ville ende som affald. Da øget genanvendelse vil betyde en dæmpning af væksten i affaldsmængderne, betyder det, at affaldssektorens behov for investeringer og arealer til deponering bliver tilsvarende reduceret.

Med folketingets debat i foråret 1975 om miljøministerens redegørelse vedrørende genanvendelse blev der udstukket foreløbige politiske retningslinjer for genanvendelsesarbejdet. Dette arbejde, som varetages af miljøstyrelsen, omfatter bl.a. en række konkrete undersøgelser på områder som papir, emballage og skrot. På papirområdet er der stillet forslag om iværksættelse af et arbejde, der nærmere skal belyse de teknisk-økonomiske muligheder for at etablere en dansk produktion af avispapir, baseret på anvendelsen af returpapir.

Hertil kommer, at der udenfor ministeriets rammer gennemføres undersøgelser med henblik på øget genanvendelse.

I kommunalt regie foregår der således forsøg med forskellige former for indsamling af genanvendeligt affald. Endvidere arbejder forskellige erhvervsvirksomheder, f.eks. inden for bygge- og anlægssektoren, med udvikling af produkter, baseret på genanvendeligt materiale.

3.4. Luftforurening

Udledning af forurenede luft til atmosfæren blev ret tidligt erkendt som et forureningsproblem. Luftforureningen kan medføre såvel akutte sundhedsvirkninger som langtidseffekter, og det er først og fremmest risikoen for sundhedsmæssige skader, der har været bestemmende for den indsats, der er gennemført i de senere år med bekæmpelse af luftforureningen i industrialiserede lande. Herudover kan luftforureningen påvirke levevilkår for dyr og planteliv. I de senere år er man endvidere blevet op-

mærksom på de materielle skader, som luftforureningen forvolder, f.eks. ved korrosion af bygningsværker m.v.

Atmosfæren forurenes med mange forskellige stoffer, der optræder i varierende kemiske sammensætninger. En del af de stoffer, der udledes, produceres også i naturens eget kredsløb. Når stoffer af denne art (f.eks. svovldioxid) medfører miljømæssige risici, skyldes det, at den menneskeskabte udsendelse kan føre til, at koncentrationerne af disse stoffer lokalt eller regionalt mangedobles i forhold til de naturskabte forekomster. Andre stoffer, der udledes til atmosfæren, må betegnes som egentlige miljøgifte. Det gælder f.eks. en række metaller som bly, cadmium, kviksølv etc.

Forurening af luften bekæmpes på to principielt forskellige måder. Først og fremmest søges udledningerne begrænset mest muligt. For de stoffer, der udledes, tilstræbes så lave koncentrationer som muligt gennem størst mulig spredning og opblanding med atmosfæren.

3.4.1. Det nuværende omfang af luftforureningen

I store træk kan luftforureningen henføres til følgende typer af udledninger:

- røggasprodukter fra forbrænding af fossile brændsler (olie, kul m.v.) i forbindelse med energiproduktion og opvarmning,
- specielle udslip fra industrielle processer,
- forbrændingsprodukter fra trafikmidler,
- visse produkter som sprøjtemidler, opløsningsmidler, "spray"-produkter m.v.

Målt i tons udledte stoffer udgør de udslip, der hidrører fra forbrænding af energiråstoffer, den største mængde. Hovedkomponenterne fra disse forureningskilder er partikler, svovloxider, kvælstofoxider og kulbrinter. Af disse har især forurening med svovldioxid og partikler været fulgt med opmærksomhed på grund af de skade-

virksomheder, der er konstateret i forbindelse med denne luftforurening. I Europa er de samlede udledninger af svovlforbindelser adskillige gange større end den naturlige produktion, og da såvel svovldioxid som partikler transporteres over betydelige afstande gennem atmosfæren, medfører dette en generel belastning af Europa, og her specielt det nordeuropæiske område. Selv om denne regionale forurening ikke er foruroligende med hensyn til sundhedsmæssige virkninger, medfører den, at nedbørens surhedsgrad øges, hvilket kan påvirke plantevækster og ferskvandsområder. Dette har især voldt bekymring i Norge og Sverige, hvor man har registreret flere tusinde fiskedøde søer som følge af denne forurening. Lignende effekter forventes ikke at gøre sig gældende i Danmark på grund af den kalkholdige jordbunds neutraliserende virkning.

Selv om vi her i landet får tilført luftforurening fra andre lande, ligger årgennemsnittet for svovldioxid-koncentrationer i danske landdistrikter skønsmæssigt kun på 5-10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, hvilket er relativt lavt i europæisk målestok. De sundhedsmæssige problemer forbundet med svovl- og partikelforureningen er specielt knyttet til byområderne, hvor lokale kilder som industrianlæg og opvarmningsanlæg bidrager til koncentrationer, der er op til 10 gange højere end de koncentrationer, der observeres i landdistrikterne. De højeste niveauer for svovldioxid og partikler er målt i Københavns-området, hvor årsmiddelværdierne de seneste år har ligget omkring 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ for svovldioxid og ca. 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ for partikler, begge med en svagt faldende tendens, hvilket bl.a. kan skyldes milde vintre og heraf følgende lavere energiforbrug. Disse niveauer ligger væsentlig under de værdier, der i forskellige andre lande og fra internationale organisationer er anført som værende grænseværdier ud fra sundhedsmæssige kriterier. Det må imidlertid bemærkes, at det er meget vanskeligt at fastlægge bestemte grænser for acceptable niveauer af svovldioxid og svævestøv ud fra rent sundhedsmæssige kriterier, bl.a. på grund af de

usikkerheder, der knytter sig til bedømmelsen af omfanget af sundhedsmæssige gener for særligt udsatte grupper af befolkningen ved lave forureningsniveauer. Bl.a. dette forhold gør, at der fortsat sættes ind på at nedbringe forureningsniveauerne i byområderne, hvor dette kan gennemføres med rimelige omkostninger.

Fra industrianlæg og affaldsforbrændingsanlæg udsendes en lang række andre stoffer som f.eks. asbestpartikler, bly, cadmium, nikkel, zink og chlorbrinte. Sidstnævnte stof fremkommer bl.a. ved forbrænding af PVC-materialer i affaldsforbrændingsanlæg. Disse udslip bidrager hovedsagelig til forureningen af nærmiljøet omkring den pågældende virksomhed. Sammenlignet med andre europæiske lande er Danmark relativt lavt belastet med luftforurening fra industrianlæg, hvilket først og fremmest hænger sammen med, at industrikoncentrationerne i andre lande er betydeligt større end i Danmark.

Foruden opvarmningsanlæg og industrier bidrager motor-køretøjer også væsentligt til luftforureningen i byområderne. Forureningen er især knyttet til udsendelse af uforbrændte gasarter som kulilte og kulbrinter, samt for benzindrevne biler til blyforbindelser, som hidrører fra benzinen's indhold af tilsat bly. Når det drejer sig om den luftbårne forurening med bly, er benzindrevne motor-køretøjer den helt dominerende forureningskilde. Det anslås, at der i 1976 udsendtes omkring 900 tons bly til gadeluften fra benzindrevne biler.

3.4.2. Regulering af luftforureningsforhold

Lov om svovlindhold m.v. i brændsel er en bemyndigelseslov, efter hvilken miljøministeren kan fastsætte bestemmelser om maksimalt tilladt svovlindhold i brændsler. Loven, der siden sin vedtagelse i 1972 har gennemgået enkelte ændringer, er blevet fulgt op af en bekendtgørelse, der fastlægger det maksimalt tilladte svovlindhold i svær brændselsolie til 2,5%, og i fyringsgasolie til 0,8%. For svær brændselsolie er endvidere besluttet, at der i Københavns-området pr. 1. august 1977 kun må anvendes olie

med højst 1% svovl. I EF er der vedtaget et direktiv, der indebærer, at indholdet af svovl i fyringsgasolie, der anvendes i Danmark, fra 1. oktober 1980 begrænses til 0,5%. EF har endvidere udarbejdet et direktivforslag for svær brændselsolie, der skal begrænse svovlindholdet i olier, der anvendes i de områder, hvor belastningen er særlig høj. Miljøstyrelsen har i 1976 udsendt en vejledning om begrænsning af luftforurening fra oliefyrede anlæg. Vejledningen foreslår bl.a. øget kontrol, justering og rensning af oliefyre, der foruden en begrænsning af luftforureningen fra det enkelte oliefyre også vil medføre en bedre energiøkonomi.

Miljøbeskyttelsesloven fastlægger regler for godkendelse af særligt forurenende virksomheder. Alle nye anlæg eller ændringer af bestående anlæg (listevirksomheder) skal godkendes af myndighederne. En godkendelse indebærer, at alle udsendelser af stoffer vurderes, og der fastlægges grænser for de maksimalt tilladte udslip. Ifølge miljøbeskyttelseslovens § 44 og miljøbeskyttelsesreglementets kapitel 11 kan der meddeles eksisterende virksomheder pålæg om at gennemføre forureningsbegrænsende foranstaltninger. Miljøstyrelsen har udsendt en vejledning om begrænsning af luftforurening fra virksomheder (vejledning nr. 7/1974).

Vedrørende forurening fra motorkøretøjer er der i EF vedtaget et direktiv om maksimalt tilladte grænser for udsendelse af kulilte og kulbrinter. Disse grænser forventes skærpet i de kommende år. Folketinget har i 1977 vedtaget lov om begrænsning af bly i benzin med ikrafttrædelse den 1. november 1977. Det forventes, at miljøministeren i medfør af denne lov vil fastsætte en maksimalgrænse for blyindholdet i benzin på 0,4 g/l, hvilket vil indebære en nedsættelse af udsendelserne af bly fra biler med ca. en trediedel.

3.4.3. Økonomiske forhold vedrørende luftforurening

De skader, der forårsages af luftforurening, medfører omkostninger for samfundet, hvadenten der er tale om materielle skader eller skader på mennesker, dyr og planter. Størrelsen af disse samfundsmæssige omkostninger kan for størstedelens vedkommende ikke opgøres i penge og er under alle omstændigheder overordentlig vanskelig at vurdere. De opgørelser, der er søgt foretaget forskellige steder i udlandet, specielt af omkostningerne forbundet med skader på bygninger og materialer, viser, at alene de materielle skader som følge af luftforurening kan løbe op i anseelige beløb.

De direkte omkostninger, der er forbundet med bekæmpelse af luftforureningen kan dels måles ved de prisforhøjelser, som skærpede miljøkrav medfører for forskellige produkter, dels ved industriens investeringer i luftforureningsbegrænsende udstyr. De tidligere omtalte nedsættelser af det tilladelige indhold af svovl i svær brændselsolie (1% i Københavns-området) og i fyringsgasolie (0,5% fra 1980) vil påføre samfundet en årlig merudgift på ca. 50 mio. kr., nogenlunde ligeligt fordelt på de to brændsels typer. Nedsættelse af blyindholdet i benzin til 0,4 g/l vil betyde en fordyrelse på 1-2 øre pr. liter eller omkring 30 mio. kr. pr. år for landet som helhed. Det kan forekomme rimeligt at sammenligne disse omkostninger med samfundets samlede udgifter til energi, der med det nuværende prisniveau andrager omkring 15 mia. kr., hvoraf ca. to trediedele er valutaudgifter. Selv om de her angivne beløb kun angiver meromkostninger forbundet med de nu foreslåede skærpede krav, må det anføres, at den andel af brændselsudgifterne, der kan henføres til miljøbeskyttelse, kun andrager en lille del af de samlede udgifter til energi.

Der foreligger i dag ingen samlede opgørelser over industriens og erhvervsvirksomheders investeringer i emissionsbegrænsende foranstaltninger. Siden 1973 har Danmarks Statistik foretaget en årlig opgørelse over investeringer

i forureningsbegrænsende foranstaltninger for industri-virksomheder med mere end 20 ansatte. Statistikken viser følgende beløb for investeringer i luftforureningsbegrænsende foranstaltninger (løbende priser): 1973: 43 mio.kr., 1974: 48 mio.kr., 1975: 58 mio.kr.

Som nævnt dækker de angivne beløb ikke virksomheder med mindre end 20 ansatte. Desuden medtager statistikken ikke virksomheder som el-værker og forbrændingsanlæg. Begge disse typer virksomheder kræver ret store investeringer i luftforureningsbegrænsende udstyr. På denne baggrund må det skønnes, at det nuværende niveau af investeringer til begrænsning af luftforurening fra erhvervs- og industri-virksomheder andrager et beløb af størrelsesordenen 100-150 mio.kr. pr. år.

3.5. Støj

Støj indtager en særstilling i forhold til den øvrige forurening af vore omgivelser. Der er tale om en fysisk påvirkning, som kun består, så længe støjuddannelsen varer, mens den øvrige forurening af luft, vand og jordbund fortsat findes i naturen, efter at udsendelsen fra forureningskilden er ophørt.

Det primære sigte med støjbekæmpelsen er at beskytte mennesket mod at lide legemlig eller psykisk overlast som følge af støjpåvirkning.

Støj defineres almindeligvis som generende og uønsket lyd. I konsekvens heraf kan der ikke angives et lydniveau, der generelt kan betragtes som acceptabelt, idet geneopfattelsen dels er individuel, dels er situationsbestemt. Lydniveauet angives i enheden decibel (dB(A)), hvor (A) betyder, at den målte lydstyrke er overensstemmende med den subjektivt fornemmede styrke af lyden, der er forskellig ved høje og lave toner (frekvenser).

I en række danske og internationale forskningsundersøgelser er der påvist en klar sammenhæng mellem støjpåvirkninger

og omfanget af de skadevirkninger, der kan konstateres hos de støjudsatte individer. Da effekten af støjpåvirkninger akkumuleres, kan selv relativt lave niveauer have en langtidseffekt. Denne kan i sværere tilfælde optræde som høreskader og andre organiske forandringer, i lettere tilfælde udløse psykiske reaktioner, der forringer evnen til at klare dagligdagens problemer. Endvidere kan støj gribe forstyrrende ind i en lang række aktiviteter, samtale og telefonering, TV- og radiolytning, arbejde, naturoplevelser osv.

Den teknologiske og økonomiske udvikling i samfundet gennem de seneste årtier har betinget en stadig forøgelse af støjemissionen, og det må understreges, at støj er et voksende miljøproblem.

3.5.1. Regulering af støjområdet

Forurening i form af støj er omfattet af miljøbeskyttelsesloven. I forbindelse med godkendelse af en virksomhed skal der tages stilling til virksomhedens støj-udsendelse. Endvidere kan der gribes ind overfor støjforurening fra erhvervsvirksomheder med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 44 eller miljøbeskyttelsesreglementets kapitel 11.

I miljøstyrelsens vejledning nr. 3/1974 er der opstillet vejledende maksimalgrænser for ekstern støj fra virksomheder i forskellige områdetyper.

For så vidt angår støj fra vej- eller jernbaneanlæg, er der ikke i loven optaget regulerende bestemmelser, idet der dog i medfør af § 10 kan fastsættes regler om, at projekter for større vejanlæg samt for jernbaner skal forelægges miljøministeren, forinden anlægget påbegyndes.

Der er imidlertid endnu ikke fastsat regler efter § 10, der i øvrigt kun omhandler større nyanlæg, således at loven ikke åbner mulighed for at regulere støjbelastningen omkring eksisterende vej- og jernbaneanlæg.

Udover miljøbeskyttelsesloven vil der også være mulighed for med hjemmel i andre love at imødegå støjforurening.

Her skal nævnes:

- naturfredningsloven
- zoneloven
- regionplanloven
- kommuneplanloven
- lov om offentlige veje
- luftfartsloven
- færdselsloven.

3.5.2. Støjforureningens omfang

Der er ikke foretaget nogen analyse af støjforureningens samlede omfang, og de nedenfor anførte tal må derfor tages med et vist forbehold.

Støj kan i store træk henføres til følgende kilder:

- vej- og jernbanestøj
- flystøj
- støj fra virksomheder og anlæg.

Vejtrafikken er den mest udbredte støjkilde.

Den danske køretøjsbestand består i dag af ca. 1,5 mio. biler, hvoraf personbilerne udgør ca. 85% og vare- og lastbiler og busser udgør ca. 15%. Tilvæksten i bilparken har i den seneste 10-års periode været af størrelsesordenen 60%. Selv om der ikke mindst som følge af energikrisen har kunnet konstateres en begrænsning i bilparkens tilvækst de seneste år, er der ikke noget, der tyder på, at denne tendens vil fortsætte, og det vil derfor være realistisk at regne med, at der fortsat vil ske en vækst i bilparkens størrelse.

De bestemmelser, der i dag er gældende for den tilladelige støjemission fra motorkøretøjer, spænder fra 84 dB(A) for

personvogne til 92 dB(A) for tunge køretøjer.

Selv om større motorkøretøjer (lastbiler og busser) kun udgør ca. 6% af køretøjsbestanden, bidrager disse køretøjer i ganske væsentligt omfang til støjbelastningen, hvilket dels hænger sammen med disse køretøjers højere emissionsgrænse, dels betinges af, at lastbiler og busser i gennemsnit anvendes mere intensivt end andre køretøjer.

Med udgangspunkt i en svensk udredning vedrørende støjforhold (SOU 1974-60) kan det med forbehold af sammenligneligheden mellem svenske og danske forhold skønnes, at næsten halvdelen af den danske befolkning er udsat for et eksternt støjniveau ved boligen på mere end 55 dB (A), beregnet som det ækvivalente, konstante lydniveau på døgnbasis. Tilsvarende skønnes det, at 400.000 boliger eller mere end 1 million personer er udsat for en støjbelastning på mere end 65 dB(A).

Det skal i den forbindelse tilføjes, at en støjbelastning, svarende til 55 dB(A) i henhold til miljøstyrelsens vejledning nr. 2/1974, "Miljøhensyn ved planlægning", må karakteriseres som repræsentativ for et utilfredsstillende miljø.

Med hensyn til flystøj er det næppe muligt at drage nytte af en sammenligning med svenske forhold. Der er imidlertid gennem de seneste år blevet foretaget støjberegninger for en række af de større lufthavne, bl.a. kan nævnes Kastrup, Aalborg, Karup, Tirstrup, Roskilde og Esbjerg. Hertil kommer, at der også findes støjberegninger for ca. 1/5 af Danmarks mere end 100 flyvepladser. På baggrund af en opgørelse af antal personer bosat indenfor de "kendte" lufthavne og flyvepladseres støjbelastede områder skønnes det, at ca. 500.000 personer har en flystøjbelastning, der må betragtes som utilfredsstillende høj.

For så vidt angår ekstern støj fra erhvervsvirksomheder, fritidsanlæg m.v., er det meget vanskeligt blot at skønne forureningens omfang. Disse støjkloder har i forhold til både biltrafik og flytrafik et meget begrænset omfang, men sager vedrørende disse "lokale" kilder udgør en meget betydelig del af det samlede antal støjsager både på kommunalt, amtsligt og centralt niveau. Årsagen til denne skævhed i indsatsen mod støjgener skal alene tilskrives, at miljøbeskyttelseslovgivningen ikke indeholder bestemmelser, der giver miljømyndighederne mulighed for at regulere støjbelastningen omkring eksisterende veje og jernbaner.

3.6. Erhvervslivets investeringer i forureningsbegrænsende foranstaltninger - miljøstøtteordningen

I 1973 foretog Danmarks Statistik på baggrund af den stigende interesse for miljøproblemerne for første gang en opgørelse af industrivirksomheders investeringer i forureningsbegrænsende foranstaltninger. Tællingen blev gennemført ved et samarbejde mellem Danmarks Statistik og miljøministeriet, og det blev besluttet at fortsætte med opgørelse af miljøinvesteringer, hvilket er sket siden 1974 i forbindelse med den årlige investeringsstatistik for industrien.

Statistikken omfatter industrivirksomheder med mindst 20 ansatte og omfatter alene investeringer, hvis primære formål er begrænsning af forureningerne. F.eks. er der således ikke medtaget investeringer i nye produktionsanlæg med nedsat forureningsvirkning, hvor den forureningsbegrænsende del af investeringerne ikke klart kan udskilles fra den samlede investering. Statistikken medtager investeringer, hvis formål er rensning af spildevand, begrænsning af luftforurening, begrænsning af støjudsendelse samt behandling og bortskaffelse af affald. Endvidere omfatter statistikken éngangsudgifter for tilslutning til fælles kommunale anlæg (f.eks. rensningsanlæg). For perioden 1971-1975 er der registreret følgende:

Industriens investeringer i forureningsbegrænsende foranstaltninger 1971-75 (løbende priser):

Investeringsformål	1971	1972	1973	1974	1975	1971 - 75	%
	_____ i mio. kr. _____						
Vandrensning og vandbeskyttelse	20	22	30	40	51	172	36
Luftrensning	33	28	43	48	58	210	43
Støjdæmpning	4	6	7	5	8	30	6
Destruktion og deponering af affald	5	5	7	6	7	30	6
Tilslutningsafgift	5	5	10	7	15	42	9
I alt	67	66	97	115	139	486	100

Kilder til tabellen: Opgørelser over investeringer i forureningsbegrænsende foranstaltninger fra Danmarks Statistik.

Opgørelsen viser, at fordelingen af investeringerne efter forskellige formål har været nogenlunde konstant i den pågældende periode. Investeringer til vandrensning og begrænsning af luftforurening er stærkt dominerende og udgør tilsammen ca. 85% af de samlede investeringer i forureningsbegrænsende foranstaltninger. En sammenligning af miljøinvesteringerne med de samlede investeringer foretaget af de industrivirksomheder, der omfattes af statistikken, viser, at investeringer i forureningsbegrænsende foranstaltninger i den pågældende periode har udgjort en nogenlunde konstant andel på omkring 2,5% af de samlede investeringer. En opgørelse over investeringernes fordeling på de forskellige industrihovedgrupper viser følgende billede:

Industriens investeringer i forureningsbegrænsende foranstaltninger 1971-75, fordelt efter hovedgrupper:

ISIC-	Industrigruppe	Mio. kr.
1968		
29	Råstofudvinding	41
31	Nærings- og nydelsesmidler	123
32	Tekstil-, beklædnings- og læderindustri	10
33	Træ- og møbelindustri	36
34	Papir- og grafisk industri	26
35	Kemisk industri m.m.	103
36	Sten-, ler- og glasindustri	81
37	Jern- og metalværker og støberier	50
38	Jern- og metalindustri	54
39	Anden industri	2
I alt	1971-75	486

Statistikken omfatter alene private virksomheder, således at f.eks. el-værker ikke indgår. For disse må anslås, at en væsentlig større del end 2,5% af investeringerne anvendes til forureningsbegrænsende foranstaltninger.

I juni 1975 vedtog folketinget en lov om midlertidig støtte til miljøinvesteringer. Formålet var at fremme beskæftigelsen gennem tilskud til investeringsprojekter med en væsentlig forureningsbegrænsende effekt. Loven åbnede mulighed for 50% tilskud fra staten til miljøinvesteringer (over 50.000 kr.), foretaget af etablerede virksomheder. De 100 mio. kr., der var afsat til støtte, blev i efteråret 1975 fordelt som tilsagn om støtte til miljøinvesteringer.

Med henblik på fortsat at fremme investeringer i forureningsbegrænsende projekter blev der i december 1975 gennemført en lov om støtte til miljøinvesteringer, efter hvilken støtte udelukkende fordeles på basis af projektets forureningsbegrænsende effekt. Loven trådte i kraft i april 1976 og løber til udgangen af 1980. Loven vedrør-

rer private virksomheder, som var i drift 1. oktober 1974. Støtten ydes for større investeringers vedkommende (over 50.000 kr.) hovedsageligt som rentenedslag, mens der for mindre, støtteberettigede investeringer (mellem 20.000 og 50.000 kr.) ydes 25% tilskud. Endvidere giver loven mulighed for, at der ydes tilskud til erhvervsvirksomheders tilslutningsafgifter til spildevandsanlæg.

Til loven er der afsat 198,5 mio. kr. frem til 31. december 1980. Efter 1980 regnes med yderligere ca. 50 mio. kr. til fortsat dækning af udgifter til rentenedslag.

De erfaringer, der indtil nu er opnået med miljøstøtteordningen, tyder på, at den støtteberettigede del af erhvervslivet i de kommende år vil foretage miljøinvesteringer af størrelsen 200-250 mio. kr. pr. år. Denne investeringsrate er noget større end de årlige investeringer i 1971-75, men alligevel væsentlig mindre end de skøn om stigende miljøinvesteringer, der blev foretaget ved lovens udformning.

4. GENERELLE RAMMER FOR PLANLÆGNING AF MILJØBESKYTTELSES- ARBEJDET I DE KOMMENDE ÅR

4.1. Mål og midler i de kommende års miljøbeskyttelses- arbejde

Erkendelsen af miljøproblemernes betydning er af relativ ny dato, og indsatsen har hidtil i vid udstrækning været rettet mod at afhjælpe forureningen - dvs. løsning af akutte forureningsproblemer - på områder, hvor der har kunnet forudses risici for sundhedsmæssige gener og varige skader på omgivelserne. I denne første fase er endvidere sket en opbygning af de lovregler og nogle af de institutioner, der skal varetage samfundets indsats mod forureningen.

Samtidig med, at der stadig vil være en række påtrængende forureningsproblemer, der skal afhjælpes, må den fremtidige miljøbeskyttelse i højere grad prioritere den forebyggende indsats.

Grundlaget for en rationel, forebyggende indsats på miljøområdet vil være et omfattende og klart billede af forureningsituationen samt et grundigt kendskab til de forskellige former for forurening og deres virkninger på omgivelserne. I konsekvens heraf må der lægges vægt på, at der opbygges et solidt videnskabeligt fundament om miljøproblemerne.

Hovedmålet med miljøbeskyttelsen er at sikre kvaliteter i omgivelserne, som er af betydning for menneskers sundhed og trivsel og for plante- og dyrelivet. Miljøbeskyttelsen skal ske under hensyntagen til de samfundsøkonomiske konsekvenser af de indgreb, der gennemføres med henblik på nedsættelse af miljøbelastningen.

Beslutninger om gennemførelse af miljøbeskyttelsesforanstaltninger bør i videst muligt omfang baseres på gennemførelse af konsekvensanalyser, der beskriver såvel de forureningsmæssige virkninger som de samfundsøkonomiske konsekvenser. Ved afbalancering af de forskellige konsekvenser

må der tages hensyn til, at usikkerheder om forureningsmæssige virkninger kan nødvendiggøre, at velunderbyggede antagelser om skadelige effekter tillægges stor vægt.

Samtidig med, at den forureningsforebyggende indsats skal prioriteres, skal der ske en videreførelse af den indsats, der gennem de seneste år er tilrettelagt, og som vil medvirke til at bringe forureningsproblemerne under kontrol. Dette gælder således spildevandsområdet, hvor der er sket og vil ske en væsentlig udbygning af rensningskapaciteten i kommunalt regie. Dette betyder ikke, at alle spildevandsproblemer hermed er løst. Udarbejdelse af spildevandsplaner og recipientkvalitetsplaner og disse planers indpasning i de endelige regionplaner vil gøre den løbende administration mindre belastende, hvilket også gør det muligt for miljøstyrelsen i de kommende år at opprioritere indsatsen overfor andre og lige så væsentlige forureningsproblemer.

Det vil være et hovedelement i en forebyggende indsats, at der etableres en forbedret kontrol med sundhedsfarlige og miljøfremmede stoffer. I det moderne samfund produceres og anvendes der tusindvis af miljøfremmede stoffer. Disse stoffer spredes i miljøet og kan have skadelige virkninger på mennesker, dyr, planter og materialer. De usikkerheder, der er om stoffernes virkninger på mennesker og omgivelserne, og her især eventuelle langtidsvirkninger, gør, at der må vises en høj grad af tilbageholdenhed med hensyn til udslip af stoffer, hvis virkninger ikke er klarlagte. Det vil være nødvendigt at udbygge kontrolfunktion og beredskab til sikring af, at sådanne stoffer og produkter ikke spredes i omgivelserne.

I de kommende år bliver det derfor en væsentlig opgave for miljøbeskyttelsesarbejdet:

- at få etableret den nødvendige viden om, hvilke stoffer der tilføres miljøet,
- at få kortlagt de miljømæssige virkninger af disse stoffer,
- at få opbygget det nødvendige administrative grundlag

for en regulering af udslippet af miljøskadelige stoffer,

- at få etableret en produktkontrol, der i første instans bør omfatte kemiske stoffer, men det må forventes, at en sådan produktkontrol også vil komme til at omfatte andre områder end kemiske stoffer.

Et andet hovedelement i en forebyggende indsats er, at der må sikres miljøbeskyttelseshensyn betydelig vægt ved planlægning af arealanvendelsen. Gennem den fysiske planlægning, lands- og regionplanlægning og kommuneplanlægning tilrettelægges den indbyrdes placering af industrier, boligområder, veje, tekniske anlæg m.v. De dispositioner, der træffes vedrørende arealanvendelsen, har derfor fundamental betydning for en effektiv beskyttelse af særligt sårbare områder mod forurening. Miljøstyrelsen får lejlighed til at udtale sig over regionplanerne, men det må også overvejes, hvordan synspunkterne sikres den fornødne plads i den kommunale planlægning.

I denne forbindelse må en øget indsats i støjbekæmpelsen prioriteres. Ved gennemførelse af vej-, by- og byfornyelsesplanlægning må der tages vidtgående hensyn til en forbedring af trivselen gennem størst mulig adskillelse af støjklender og boligområder og rekreative områder. Samtidig må der sættes ind på en nedbringelse af støjniveauerne i eksisterende byområder, bl.a. gennem en skærpelse af støjnormerne for motorkøretøjer.

På ganske tilsvarende vis må også miljøhensynene inddrages i energiplanlægningen. Det grundlæggende synspunkt, som miljøstyrelsen i overensstemmelse med ovenstående vil søge fremmet i de kommende år, bliver derfor:

- at miljøbeskyttelseshensyn indgår på lige fod med andre hensyn (økonomiske, administrative etc.) i målsætningen for den samfundsmæssige planlægning.

Forureningsproblemerne har nær sammenhæng med ressource- og råstofudnyttelsen. Det er væsentligt, at de muligheder,

planlægning på disse områder indebærer for en forebyggende indsats på miljøbeskyttelsen, udnyttes så langt som muligt. I udviklingen af nye produktionsprocesser er en ideel målsætning at opnå "lukkede" processer med mindst mulig udledning af affaldsstoffer. Er dette ikke muligt, bør affaldet søges anvendt som råstof i anden produktion. Ved udvikling af nye produkter må der tilsvarende sigtes mod at undgå unødvendig forurening, når produkterne skal anvendes og ved affaldsbortskaffelsen. Genanvendelsen af materialer og produkter er et af de midler, der kan tages i anvendelse til opfyldelse af dette formål.

Den grundlæggende idé bag genanvendelsesovervejelserne er den, at det fra et samfundsmæssigt synspunkt må være rigtigt at vurdere et givet produkt såvel ud fra dets anvendelse som ud fra, hvilke ressourcer der medgår til fremstillingen, samt den miljøbelastning, som affaldsbortskaffelsen medfører. Ud fra en række vigtige samfundshensyn er genanvendelse en ønskelig form for forvaltning af de råstoffer, det moderne samfund bruger så rigeligt af, og samfundet må som følge heraf have en interesse i at dreje en industriel udvikling mod en højere grad af genbrug, også i de tilfælde, hvor genbrugsforanstaltninger ikke umiddelbart økonomisk er så attraktive, at de kan forventes iværksat uden en vis støtte fra samfundets side.

Der bør derfor gennemføres en generel lovgivning på området med henblik på:

- at udvikle og udbygge genanvendelsen ud fra samlede samfundsmæssige hensyn.

Selv om forureningsniveauerne søges nedbragt gennem en forebyggende indsats og gennem øget kontrol, vil der stadig være risiko for, at der utilsigtet slippes sundhedsfarlige og skadelige stoffer ud til omgivelserne. De beredskabsfunktioner, der i dag er etableret med henblik på bekæmpelse af olieforureninger til søs og af forureninger i forbindelse med uheld ved produktion og transport af farlige stoffer, vil kunne afhjælpe akutte forureningspro-

blemer af mindre omfang, men vil ikke have kapacitet til at bekæmpe forurening ved større uheld. Samtidig er en koordinering af de forskellige beredskabsaktiviteter ønskelig. Det er derfor nødvendigt:

- at beredskabsfunktionerne udbygges væsentligt.

På nogle områder vil miljøbeskyttelseshensyn være i hel eller delvis konflikt med de mål, der i øvrigt er sat for samfundsudviklingen, således at miljøbeskyttelsen i hvert enkelt tilfælde må afvejes overfor de øvrige hensyn. I forbindelse med denne afvejning er det væsentligt, at princippet om, at "forureneren betaler", fastholdes i videst muligt omfang. På andre områder vil de miljømæssige hensyn være i harmoni med andre mål for planlægningen. Eksempelvis vil energiplanlægningen gennem besparelser i energiforbrug og bedre udnyttelse af energiressourcerne kunne bidrage til væsentlige reduktioner i byernes luftforurening uden betydelige omkostninger for samfundet. Også bestræbelserne for en øget genanvendelse vil være hensigtsmæssig ud fra såvel en miljømæssig synsvinkel som ud fra en mere økonomisk betinget ressourcevurdering. Genanvendelse kan derfor ikke vurderes ud fra snævre økonomiske synsvinkler og kan derfor også betyde ændrede vilkår for erhvervenes tilrettelæggelse af produktion og distribution, samt for forbrugernes anvendelse af produkterne.

Som et led i den skitserede omprioritering af miljøstyrelsens arbejdsindsats i de kommende år vil det også være ønskeligt at få overvejet, hvordan styrelsen kan aflastes for et meget betydeligt antal "småsager", hvis antal er voksende og ret arbejdskrævende.

Disse overvejelser må senest indgå i overvejelser omkring den miljølovsreform, som nu foreslås udskudt i tre år.

4.2. Internationalt samarbejde

De mål og forudsætninger, der lægges til grund for miljøbeskyttelsen i Danmark, må i vid udstrækning afstemmes med de foranstaltninger, der gennemføres i andre lande.

På det internationale plan vil forudsætningerne for de kommende års planlægning af miljøbeskyttelsesarbejdet blive påvirket af EF's 2. miljøhandlingsprogram. Dette indeholder en række punkter, som ministerrådet ønsker taget op af Kommissionen for perioden 1977-81.

Indenfor vandforureningsområdet påregnes der i henhold til miljøhandlingsprogrammet forelagt et forslag til direktiv vedrørende beskyttelsen af grundvand samt forslag om grænseværdier, kvalitetsmålsætninger og kontrolprocedurer for liste I-stoffer (de meget forurenende stoffer). I forbindelse hermed vil EF fastsætte tidsfrister for gennemførelse af foranstaltninger til begrænsning af udsendelsen af liste I-stoffer.

Endvidere fremhæves det i programmet, at der skal udarbejdes en række kvalitetsmålsætninger for vand, som allerede var forudsat i EF's 1. miljøhandlingsprogram. Heraf er der til Rådet fremsendt forslag vedrørende kvaliteten af henholdsvis vand til drikkevand, badevand, fiskevand og skaldyrvand, og 1. program omtaler endvidere bl.a. fællesskabsregler, hvori der fastsættes kvalitetsmålsætninger for vand, der benyttes til landbrugsformål, industriformål, samt minimumskvalitetskrav, som skal overholdes i Fællesskabets vandmiljøer.

Der henvises endvidere i programmet til, at der i 1. program er foreslået fastsat branchenormer, hvorefter der indenfor visse særligt forurenende industrier skal træffes særlige bestemmelser om begrænsning af forureningen.

Det danske synspunkt er her, at begrænsning af forureningen må tage udgangspunkt i hensynet til recipienternes sårbarhed, hvorfor man må være betænkelig ved, at der fastlægges branchenormer.

Med henblik på bekæmpelse af luftforureningen skal der bl.a. opstilles kriterier, kvalitetsmålsætninger og fastsættes normer for forurenende stoffer, idet der gives en særlig høj prioritet til stofferne: Bly, nitrogenoxider, kulmon-

oxid, svovldioxid og svævestøv, fotokemiske oxidanter, asbest, kulbrinter og vanadium.

Indenfor støjområdet vil Kommissionen fremsætte forslag vedrørende "de retningslinjer som de kompetente myndigheder kan tage hensyn til ved fastsættelsen af kvalitetsmål for områder med bestemte fremherskende aktiviteter", metoder til måling af støj, specifikationer vedrørende støjende produkter, anvendelsesbegrænsninger for disse m.v.

I et særligt afsnit i programmet, benævnt "Aktioner vedrørende visse produkter", nævnes det, at man vil videreføre det i 1. miljøhandlingsprogram og industrihandlingsprogrammet omtalte arbejde med at harmonisere specifikationer for en række produkter og regler for disses sammen sætning, konstruktion og anvendelse. Dette arbejde bør tillægges høj prioritet, fordi normer på sådanne varer, der bevæger sig over landegrænser, vil være af væsentlig betydning for at kunne realisere vore nationale målsætninger.

Endvidere skal Kommissionen med bistand af nationale eksperter foranstalte en særlig undersøgelse af specifikationer og brugsbetingelser for visse kemikalier, hvor der særligt tages hensyn til disses virkning på miljøet.

I et afsnit vedrørende landbrugs- og skovarealer er der foreslået en række foranstaltninger bl.a. om forbud mod eller begrænsning af anvendelsen af visse bekæmpelsesmidler og en undersøgelse af virkningen af anvendelsen af mineralske gødningsstoffer på grundvand og overfladevand.

Affaldsproblematikken behandles udførligt i et afsnit vedrørende "forvaltning af affald, gennem en samlet politik til forebyggelse, genanvendelse og bortskaffelse".

Heri nævnes det, at Kommissionen bl.a. vil:

- undersøge metoder til fremme af en udvidelse og en bedre markedsstabilitet for genanvendelige materialer,

- fremme affaldsbørser,
- sammenligne organisationssystemer, der kan sikre en optimal genanvendelse af affald og især af giftigt og farligt affald,
- undersøge, hvilke foranstaltninger administrationen kan træffe med henblik på f.eks. ved hjælp af offentlige påbud at forbedre afsætningsmulighederne for genanvendelige materialer.

På baggrund af de nævnte undersøgelser vil Kommissionen fremsætte forslag til fællesskabsaktioner.

Endelig fremhæves det i programmet, at Kommissionen vil undersøge muligheden og behovet for tilvejebringelsen af en fælles procedure for vurdering af forskellige foranstaltningers virkninger på miljøet - den såkaldte "Environmental Impact Statement". Gennemførelsen af en sådan procedure skal sigte på, at miljøaspekterne i højere grad inddrages i den fysiske planlægning. Ikke mindst ved behandlingen af større godkendelsessager kunne en sådan mere omfattende procedure være ønskelig.

Miljøstyrelsen vil i det internationale arbejde prioritere indsatsen således, at der i første række sættes ind mod en reduktion af den regionale forurening ved en nedbringelse af emissionerne til de åbne havområder og til luften. Herudover må også udviklingen af ensartede produktnormer, bl.a. som et middel til nedbringelse af støjen fra motor-køretøjer, tillægges stor vægt. Til gengæld kan det være ønskeligt at mindske indsatsen på områder, som ikke umiddelbart synes at være af "international" karakter. Det er derfor vigtigt af hensyn til den bedste udnyttelse af ressourcerne, at der gøres meget ud af at sikre en fornuftig prioritering af arbejdet i EF.

4.3. Videngrundlaget

Ifølge miljøbeskyttelseslovens § 45 er det pålagt miljøstyrelsen at afgive indstilling til ministeren om regler og vejledninger inden for miljøområdet samt at følge udviklingen i forureningstilstanden.

For at kunne løse disse opgaver må miljøstyrelsen råde over en betydelig faglig viden om miljøet. Den nødvendige viden må dels findes og vedligeholdes i miljøstyrelsen og de tilknyttede laboratorier, dels må der tilvejebringes ny viden ved, at miljøstyrelsen for egne midler iværksætter undersøgelser og udredninger på universiteter, læreanstalter, ATV-institutter m.v.

For at sikre en koordination og for at undgå dublering af arbejdet opbygger miljøstyrelsen nationalt og som et led i en international informationsindsamling et register, bl.a. over planlagte og iværksatte undersøgelser og udredninger på miljøbeskyttelsesområdet.

Miljøstyrelsen må gennem medlemsskab af de forskellige forskningsråd, EF's miljøforskningssamarbejde etc. tage initiativer til, at de opgaver, styrelsen ikke har mulighed for, eller ikke finder det hensigtsmæssigt selv at tage op, bliver løst af de institutioner, der beskæftiger sig med miljøforskning og udviklingsarbejde.

De undersøgelser og udredninger, styrelsen selv vil iværksætte internt eller for egne midler uden for styrelsen, vil i første række være sådanne, der er direkte afledt af styrelsens administrative funktion. Det betyder i praksis, at miljøstyrelsen ikke vil iværksætte rent grundvidenskabelige undersøgelser for styrelsens midler. Sådanne undersøgelser bør principielt søges placeret på universiteter og højere læreanstalter med støtte fra forskningsrådene. Miljøstyrelsen vil dog, hvis der på et bestemt felt er et særligt behov for et forbedret videngrundlag, kunne iværksætte sådanne undersøgelser. Dette kan f.eks. være tilfældet på felter, hvor den foreliggende viden ikke er tilstrækkelig til, at der kan formuleres undersøgelser, der kan danne det direkte beslutningsgrundlag for administrationen, og hvor der samtidig er et særligt behov for at finde administrative løsninger. I sådanne tilfælde vil styrelsen i samarbejde med f.eks. forskningsrådene iværksætte mere grundvidenskabeligt orienterede undersøgelser.

Iværksættelse af undersøgelser, der sigter mod fremskaffelse af teknologiske løsninger på forureningsproblemer, vil ligeledes ikke generelt blive finansieret af miljøstyrelsen - men styrelsen kan dog også på dette område i samarbejde med f.eks. Teknologirådet iværksætte undersøgelser, hvis der er et udtalt administrativt behov herfor. I overensstemmelse med ovenstående afgrænsning af arbejdsopgaverne vil miljøstyrelsen iværksætte undersøgelses- og udredningsopgaver, der tilsigter at tilvejebringe et forbedret grundlag for

- styrelsens langsigtede planlægning af miljøpolitikken gennemførelse,
- udarbejdelse og revision af normer, vejledninger m.v., der skal sikre en administrativt rationel gennemførelse af miljøpolitikken,
- den løbende sagsbehandling i overensstemmelse med gældende regler etc.

Foruden de ovenfor nævnte opgaver vil miljøstyrelsen, i overensstemmelse med pålægget i miljøbeskyttelsesloven om løbende at følge forureningstilstanden i hele landet, prioritere udredningsopgaver, der tilgodeser dette hensyn højt.

Til at iværksætte undersøgelser og udredninger i henhold til ovenstående målsætning råder styrelsen over følgende "midler":

- styrelsens fagkontorer, egne laboratorier og referencelaboratorier,
- en undersøgelsesbevilling, samt
- deltagelse i nationalt og internationalt samarbejde vedrørende forskning og teknologiudvikling indenfor forureningsområdet.

En række af de undersøgelser og udredningsopgaver, styrelsen i henhold til ovenstående vil finde det påkrævet at iværksætte, vil blive gennemført af styrelsens administrative kontorer samt på styrelsens egne laboratorier. Dette vil bl.a. gælde undersøgelser, der sigter mod en løbende overvågning af forureningstilstanden samt undersøgelser,

der støtter den løbende behandling af større sagsområder i styrelsen. Tilbage bliver imidlertid et betydeligt behov for undersøgelses- og udredningsarbejde, der ikke kan varetages fuldt ud af styrelsens egne kontorer eller laboratorier, og som det ikke vil være rationelt at søge dækket ved opbygning af en dybtgående specialviden inden for styrelsen. Det er dog vigtigt, at styrelsen råder over en solid grundlæggende viden inden for alle emner, der hører under styrelsens ansvarsområde, og disse opgaver må derfor løses dels ved hjælp af undersøgelsesbevillingen, dels gennem styrelsens deltagelse i nationalt og internationalt samarbejde om forskning og udviklingsarbejde indenfor miljøbeskyttelsesområdet. Endvidere kan der til brug for behandlingen af komplicerede, konkrete sager være behov for at søge særlig ekspertise i andre lande.

Sidst, men ikke mindst, må der tilstræbes en koordination af undersøgelses- og udredningsaktiviteterne i miljøstyrelsen med aktiviteterne i andre styrelser inden for ministeriet - i første række planstyrelsen, fredningsstyrelsen og statens levnedsmiddelinstitut.

5. ELEMENTER I ET ARBEJDSPROGRAM FOR MILJØSTYRELSEN FOR PERIODEN 1977-82

Med udgangspunkt i de principper og forudsætninger, der er opstillet i det foregående kapitel, kan der skitseres en række elementer i et arbejdsprogram for miljøstyrelsen indenfor perioden 1977-82. Udover det arbejde der vedrører administrationen af lovgivningen, skal miljøstyrelsen inden for perioden 1977-82. Udover det arbejde, der vedrører af forskellige undersøgelser indenfor styrelsens arbejdsområde samt lovgivnings- og vejledningsopgaver, dels som følge af planlagte revisioner af lovgivningen, dels som konsekvens af internationale aftaler på miljøbeskyttelsesområdet. Indenfor perioden skal udbygningen af styrelsens centrallaboratorier desuden gennemføres.

Da en væsentlig del af de arbejdsopgaver, som styrelsen skal varetage i den kommende 5-års periode, vil afhænge af udfaldet af lovgivningsarbejdet, kan et arbejdsprogram over denne periode ikke gøres fuldstændig udtømmende. Ved en gennemgang af enkelte større arbejdsområder kan der i nogen grad tegnes en profil af miljøstyrelsens kommende arbejde.

- Lovgivning m.v.

Indenfor perioden 1977-82 må påregnes gennemført revisioner af en række af de love, der administreres af miljøstyrelsen. Det gælder i første række vandforsyningsloven. Miljøstyrelsen forestår arbejdet med revision af denne lov, og forslag til revision vil blive fremlagt for folketinget i 1977/78. Desuden agtes miljøbeskyttelsesloven revideret senest i 1980/81. Med henblik på ændring af revisionsbestemmelsen i miljøbeskyttelsesloven samt enkelte justeringer af visse bestemmelser agtes fremsat forslag til ændring af miljøbeskyttelsesloven i 1977/78.

Gift- og bekæmpelsesmiddelovgivningen skal revideres, og der må for hele området kemiske stoffer og produkter regnes med behov for lovinitiativer inden for 5-års perioden. Dette er nærmere beskrevet i det følgende.

Lovforslag, som tager sigte på fremme af genanvendelse, fremsættes i 1977/78.

Der er endvidere igangsat et udvalgsarbejde med henblik på revision af vandløbsloven og lov om landvæsensretter. Dette arbejde forventes afsluttet i 1978.

Endelig skal der indenfor perioden gennemføres lovgivning som følge af aftaler indenfor EF og i forbindelse med andre internationale aftaler. Således skal der udarbejdes lovforslag til opfyldelse af IMCO-konventionen af 1973 om forebyggelse af forurening fra skibe. Lovforslaget ventes fremsat i 1978/79.

- Opfølgning af miljøbeskyttelseslovens planlægningsbestemmelser

Amtskommunerne skal inden 1. oktober 1977 udarbejde alternative regionplanskitser med henblik på fremlæggelse til offentlig debat om regionens fremtidige udvikling. Disse skitser tager primært sigte på idédiskussioner om byvækstmulighed, f.eks. mange små byer eller få store byer, og mindre om konkrete stedbestemte miljøspørgsmål. Så meget mere afgørende bliver derfor en præcisering af det miljømæssige indhold i de egentlige regionplaner, som skal fremsendes til miljøministeriets godkendelse senest 1. januar 1980. I regionplanerne fastlægges rammerne for kommuneplanerne og de efterfølgende lokalplaner, som skal konkretisere anvendelsen af kommunens forskellige områder til boliger, industri, rekreative områder osv. I regionplanen bør det præciseres, hvor de særligt forureningsbelastende virksomheder skal lokaliseres. Hermed øges mulighederne for, at der ved den konkrete arealanvendelse kan tages reelt hensyn til omgivelsernes kvalitet.

Dette skal bl.a. ses i lyset af, at kommuneplanerne - når der foreligger godkendte regionplaner - ikke længere skal godkendes centralt. Miljøstyrelsen vil sammen med planstyrelsen vurdere, hvilke konsekvenser disse hensyn bør få for de egentlige regionplaners udformning. Disse overvejelser

vil få betydning for den vejledning, som er under udarbejdelse i planstyrelsen om regionplanernes indhold og form.

Miljøstyrelsen vil nøje følge regionplanarbejdet for at kunne vurdere realismen i de målsætninger for planlægningen, som miljøbeskyttelsesloven opridser. Herunder må overvejes, om de bestemmelser, der er udformet i miljøbeskyttelsesloven og i regionplanloven, er hensigtsmæssige, og på hvilke områder der må ske justeringer eller yderligere udbygning, såvel med hensyn til videngrundlag som omsættelighed til praktisk planlægning.

- Vandforsyning

De senere års tørre somre og den store interesse for markvanding i landbruget har, sammen med den almindelige stigning i vandforbruget, aktualiseret spørgsmålet om en samlet vandforsyningspolitik.

Miljøstyrelsen er i færd med at udforme en redegørelse vedrørende principper for anvendelsen og prioriteringen af vore vandressourcer. Redegørelsen vil bl.a. belyse følgende forhold:

- størrelsen af de til rådighed værende vandressourcer og deres fordeling i landet,
- det nuværende vandforbrug og det fremtidige vandbehov,
- sammenhængen mellem vandforsyningsplanlægningen og spildevands- og recipientkvalitetsplanlægningen (integreret vandplanlægning),
- grundvandsbeskyttelsen,
- fordeling af vandressourcerne til de forskellige anvendelsesformål, såsom almindelig vandforsyning, markvanding, dambrug, recipient for spildevand, rekreative formål m.v.

Det er tanken, at redegørelsen skal indgå som et bilag til lovforslaget om vandforsyningslovens revision i 1977/78.

Herudover vil resultater af en betænkning, der er færdiggjort i foråret 1977 om hovedstadsområdets vandforsyning indgå i grundlaget for lovrevisionen.

I forbindelse med de kommende års vandforsyningsplanlægning må vandforsyningsstrukturen overvejes, herunder spørgsmålet om, hvorvidt vandforsyningen skal baseres på offentlige vandforsyningsanlæg. Endvidere må vandforsyningsplanlægningen - ligesom andre sektorplaner - indgå i den større sammenhæng ved regionplanlægningen.

Foruden anvendelse til vandindvinding har ferskvandsressourcerne også andre formål, som må tilgodeses, f.eks. søer og vandløbs rekreative værdier, vandløbenes anvendelse som recipient for spildevand m.v. Derfor er der behov for en integreret vandplanlægning, der inddrager alle led i vandets kredsløb, såvel kvantitativt som kvalitativt. I denne forbindelse er udvikling af metoder, der kan forudberegne en vandindvindings virkninger på andre dele i vandets kredsløb, af særlig interesse.

Miljøstyrelsen vil gennemføre en omfattende undersøgelse vedrørende de hydrologiske og økologiske konsekvenser af en forøget vandindvinding - det såkaldte Suså-projekt. Undersøgelsen vil åbne mulighed for at inddrage de hydrologiske og de økologiske hensyn i det vurderingsgrundlag, der danner basis for kommunalbestyrelser, amtsråds eller miljøstyrelsens meddelelse af tilladelse til vandindvinding.

Undersøgelsesområdet - Susåens opland - er valgt, fordi der i dette område allerede findes et betydeligt hydrologisk observationsmateriale, der vil kunne anvendes i det hydrologiske undersøgelsesprogram. Endvidere er Næstved, Ringsted og Københavns kommuner interesseret i at iværksætte grundvandsindvindinger i området. Disse vandindvindinger er i hovedsagen endnu ikke iværksat, men der er udført store forundersøgelsesarbejder, der vil kunne anvendes ved opstillingen af hydrologiske og miljømæssige konsekvensvurderinger. Resultaterne heraf vil derefter kunne indgå i beslutningsgrundlaget for de myndigheder, der skal meddele eventuelle tilladelser til øget vandindvinding i området, og vil også forbedre beslutningsgrundlaget for meddelelse af tilladelser i andre områder.

- Vandforurening

Vandforureningssspørgsmål vil stadig indtage en central placering i miljøbeskyttelsesarbejdet.

Arbejdet med amtskommunernes recipientkvalitetsplaner og de kommunale spildevandsplaner, der omfatter såvel kommunale spildevandsanlæg som industrier med egen udledning og dambrug, vil fortsat være en væsentlig opgave for miljøstyrelsen. Disse planer skal afstemmes og justeres med regionplanlægningen.

Der skal desuden ske en koordinering med planlægningen på vandforsyningsområdet, således at der kan etableres en samlet planlægning for indvinding, forbrug og afledning af vand.

Samtidig med løsning af disse opgaver ventes myndighederne fortsat at skulle behandle en række enkeltsager vedrørende problemer omkring tilledninger af spildevand til kommunale spildevandsanlæg og betalingen herfor.

Miljøstyrelsen vil i fortsættelse af EF-arbejdet vedrørende fastlæggelse af kvalitetskrav for brug af vand og vandområder til forskellige formål udarbejde retningslinier for revisionen af recipientkvalitetsplanerne. I denne forbindelse vil der indenfor de nærmeste år blive behov for at gennemføre forskellige undersøgelser vedrørende spildevandsforhold.

Arbejdet har i de seneste år været præget af de større enkelte forureningskilder. De mindre forureningskilder og de diffuse kilder bidrager imidlertid væsentligt til den samlede belastning. En undersøgelse af den diffuse vandforurening fra bl.a. landbruget er derfor påkrævet som et led i de kommende års arbejde med recipientkvalitetsplanerne. Ligeledes vil der være behov for at udbygge igangværende undersøgelser vedrørende sørestauration med andre undersøgelser, der sigter mod en bedre forståelse af søers funktion i vandkredsløbet.

Af hensyn til det videre arbejde med spildevandsplanerne er det nødvendigt, at miljøstyrelsen råder over en viden om, hvilke udviklingstendenser der gør sig gældende inden for rensningsteknologien. For at tilgodese dette hensyn vil styrelsen videreføre undersøgelser vedrørende automatisk procesregulering af aktiverede slam anlæg, minirensningsanlæg og udspreddning af spildevand på jord.

Det er endnu usikkert, hvilke rensningsforanstaltninger der er påkrævet af hensyn til regnvandsafstrømninger fra byområder. Inden der træffes beslutninger om vidtgående investeringer på dette område, er det derfor nødvendigt at gennemføre undersøgelser inden for området urban hydrologi til belysning af denne problemkreds. Det er påkrævet at videreføre igangværende nedsivningsundersøgelser til brug for en revision af bekendtgørelsen om nedsivning, som bl.a. vil sigte på yderligere at decentralisere sagsbehandlingen på dette område.

Endvidere vil man på centralt plan - med bistand fra ferskvandslaboratoriet og havforureningslaboratoriet - koordinere amtsrådenes overvågning af recipientkvaliteten i vandløb, søer og kystfarvande. Styrelsen vil på dette grundlag opføre behovet for supplerende indgreb mod forureningen med spildevand, f.eks. kontrol med nye stoffer, indgreb mod diffuse kilder og ulovlige udledninger. Endelig vil havforureningslaboratoriet i forlængelse af Bæltprojektet, som afsluttes i 1978, forestå overvågningen af forurening af de åbne farvande.

- Affald og genanvendelse

Kravene om en miljømæssig forsvarlig bortskaffelse af affald vil i de kommende år nødvendiggøre en fortsat udbygning af affaldssektoren i takt med opfyldning og lukning af ældre, utidssvarende lossepladser og som følge af stigningen i affaldsmængderne. De samlede investeringer i affaldsanlæg for perioden 1977-82 kan ud fra foreliggende forslag til udbygningsplaner for enkelte amtskommuner anslås til 4-500 mio. kr. (1975-priser).

En af de faktorer, der må indgå med vægt i planlægningen af denne udbygning, er muligheden for at reducere affaldsmængderne - eller stigningen heri - gennem øget genanvendelse.

Det er miljøstyrelsens opfattelse, at fremme af genanvendelsen i et omfang, som ud fra samfundsmæssige hensyn er fordelagtigt, vil nødvendiggøre, at der gennemføres en generel lovgivning på området. Et forslag til rammelov om genanvendelse vil blive fremsat i 1977/78.

En afklaring af de lovgivningsmæssige spørgsmål omkring genanvendelse har betydning for den videre planlægning indenfor affaldssektoren. Øget genanvendelse vil påvirke affaldsmængderne og hermed behovet for investeringer i affaldsbehandlingsanlæg m.v., ligesom genanvendelse af forskellige materialer vil påvirke affaldets sammensætning, hvilket kan stille ændrede krav til tekniske anlæg som f. eks. forbrændingsanlæg. Endvidere kan der blive behov for at etablere særlige ordninger for opsamling og sortering af genanvendeligt materiale.

Miljøstyrelsen vil i 1977 afslutte igangsatte udredningsarbejder om genanvendelse, dels på bilskrotområdet, dels vedrørende øget genanvendelse af vin- og spiritusflasker. Disse arbejder vil resultere i redegørelser for udviklingen samt muligheder for og konsekvenser af forskellige foranstaltninger til at fremme genanvendelsen. Miljøstyrelsen vil fortsætte igangværende undersøgelser om muligheder for genanvendelse på andre områder, bl.a. mælkeemballage og anvendelse af overskudshalm som brændsel og til andre formål.

På papirområdet vil der stadig være behov for undersøgelser og initiativer med henblik på anvendelse af returpapir til produktion af forskellige papirsorter. Omfanget og den nærmere udformning af denne indsats vil bl.a. afhænge af, hvilke opgaver der eventuelt måtte blive varetaget af det undersøgelsesselskab, der er foreslået etableret på området.

Der vil i de kommende år ske en øget anvendelse af kul ved el-fremstilling. Stigningen i kulforbruget vil medføre større produktion af flyveaske og slagger. Bortskaffelsen af disse stoffer vil derfor stille betydelige krav ved deponering, og der er derfor behov for udarbejdelse af en flyveaske- og slaggekararakteristik, for at man med baggrund i en sådan kan tage stilling til dels eventuelle ændrede vilkår ved deponering, dels finde frem til forskellige anvendelsesmuligheder af flyveaske og slagger til f.eks. vejbygning og bygningsmaterialer. Miljøstyrelsen har påbegyndt et arbejde vedrørende disse spørgsmål, og foreløbige retningslinjer forventes udsendt inden udgangen af 1977.

Det fremgår af EF-miljøhandlingsprogrammet, at der inden for 5-års perioden kan ventes forslag om fælles foranstaltninger på genanvendelsesområdet. Det gælder eksempelvis visse emballageområder, hvor EF-Kommissionen har et direktivforslag under udarbejdelse.

Miljøstyrelsen vil i 1977/78 i forlængelse af lovforslaget udarbejde et program for det videre arbejde med genanvendelsesspørgsmål.

- Kemiske stoffer og produkter

Behovet for at opnå bedre kontrol med kemiske stoffers fremstilling, distribution og anvendelse er inden for de senere år erkendt i alle industrilande. Iagttagelsen af visse kemiske stoffers skæbnesvangre langtidsvirkninger i organismen, påvisningen af miljøgiftes store geografiske udbredelse, den øgede indsigt i ophobnings- og opkoncentreringsfænomener har understreget nødvendigheden af forebyggende foranstaltninger. Bevidstheden om, at et ukendt antal nye kemiske forbindelser med til dels ukendte virkninger stadig tilgår markedet, har i adskillige lande ført til, at man har søgt frem mod en lovgivning og mod administrative systemer, som for myndighederne kan tilvejebringe et større kendskab til, hvilke kemiske stoffer og produkter, der er på markedet, og hvilke nye stoffer og pro-

dukter der tilføres markedet.

Kemiske stoffer og produkter har som handelsvarer betydelig interesse i international sammenhæng. Samarbejdende lande tilstræber den friest mulige vareudveksling, den størst mulige ligestilling for virksomheder i konkurrence-mæssig henseende og også den størst mulige ensartethed inden for beskyttelsen af sundhed og miljø mod uønskede virkninger af kemiske stoffers anvendelse. Dette søges i stadig større omfang opnået gennem ensartethed i krav såvel til virksomhederne som til myndighederne i de samarbejdende lande. Kravene kan angå varesammensætning, anvendelsesformål, undersøgelsesmetoder, karakterisering, emballeringsmåder, deklarations- og mærkningsprincipper, transportregler, affaldsbortskaffelse m.m.

Indenfor Europarådet, FAO, WHO, OECD, på nordisk plan og nu især i EF samarbejdes der i retning af fælles mål for beskyttelse af sundhed og miljø mod uønskede virkninger af kemiske stoffers anvendelse.

Inden for EF deltager Danmark således i drøftelser i et betydeligt antal arbejdsgrupper med det sigte at harmonisere medlemsstaternes retsregler vedrørende klassificering, pakning, mærkning, salg og anvendelse af kemiske stoffer og produkter. Direktiverne og direktivforslagene omhandler såvel kemiske produkter i ublandet tilstand som blandinger af kemiske forbindelser, som udgør handelsprodukter til specielle anvendelser som f.eks. plantebeskyttelsesmidler (pesticider), kosmetik, malerverer, husholdningsartikler. Salg og anvendelse samt bortskaffelse af PCB er reguleret ved særlige direktiver. Et ret nyt initiativ fra EF-Kommissionens side er et direktivforslag om en anmeldelseordning ved markedsføring af nye kemiske stoffer.

De seneste års udvikling på området kemiske stoffer og produkter har medført, at dansk lovgivning på dette område ikke længere kan betragtes som tidssvarende. Den gældende giftlov og bekæmpelsesmiddeloven bør revideres, og der bør ske en udbygning af lovgivningen, der kan sikre

en betryggende kontrol med anvendelse af kemiske stoffer og produkter. En udbygning af lovgivningen er bl.a. nødvendig for at opfylde de krav, der stilles i EF-direktiver og direktivforslag. Miljøstyrelsen har nedsat en arbejdsgruppe, som udarbejder en redegørelse med henblik på iværksættelse af et lovgivningsinitiativ på området.

Gennemførelse af en produktvurdering af kemiske stoffer og produkter samt af andre produkter, der kan indebære miljørisici, vil i løbet af nogle år, men især på lidt længere sigt, få afgørende betydning for miljøbeskyttelsen. Omfanget af den indsats, der må gennemføres i forbindelse med vandrensning, luftrensning og affaldsbortskaffelse vil komme til at afhænge af, hvilke forebyggende foranstaltninger der kan gennemføres ved en produktvurderingslovgivning.

- Luftforurening og miljø- og sikkerhedsmæssige opgaver i forbindelse med energiplanlægningen

Forbrændingen af energiråstoffer er en af hovedkilderne til luftforureningen. De kommende års udvikling indenfor energisektoren vil derfor få en væsentlig indflydelse på luftforureningsforholdene. Regeringens energiplan, som blev fremlagt i foråret 1976, indeholder to hovedmål, dels en spredning af energiforsyningen på flere energiformer, dels en dæmpning af væksten i energiforbruget. Energibesparelser, der opnås ved forbedret isolering af boliger og ved udnyttelse af kraftværkernes overskudsvarme til boligopvarmning, vil føre til reduktion af udledninger fra boligområder og medføre tilsvarende forbedring af luftkvaliteten i disse områder. Det skal bemærkes, at disse forbedringer opnås uden omkostninger til forureningsbegrænsende foranstaltninger. Herudover vil også de skærpede regler for indhold af svovl i fyringsolie og i svær brændselsolie føre til forbedret luftkvalitet.

Udbygning af kraftværkernes varmeproduktion skal ske dels ved en omlægning af de eksisterende kraftværker, dels i forbindelse med kraftværksudbygningen, og skal yderligere

baseres på en landsdækkende planlægning, varmeplanen, der foruden planlægning af fjernvarmeforsyningsområder også skal afgrænse områder, der fortrinsvis skal forsynes med naturgas. I forbindelse med udformning af varmeplanen må der lægges vægt på, at også forureningsmæssige hensyn tilgodeses. Miljøstyrelsen vil blive inddraget i arbejdet med udformningen af varmeplanen.

Regeringens energiplan forudsætter en øget anvendelse af kul, og som et led i bestræbelserne på at nedsætte olieafhængigheden er kraftværkerne i færd med at omlægge til større grad af kulfyring. Da forbrænding af kul medfører udsendelse af betydelig større mængder svævestøv end oliefyring, vil der være behov for at følge de konsekvenser, som omlægningen fra olie- til kulfyring får for luftkvaliteten. Miljøstyrelsen vil iværksætte et udredningsarbejde, der kan belyse, hvilken virkning en forøget kulanvendelse vil få for balancen mellem partikelindholdet og svovldioxidkoncentrationen i luften.

Det er tidligere nævnt, at motorkøretøjer har en væsentlig indflydelse på luftkvaliteten i byområderne. Det er nødvendigt, at udviklingen på dette område nøje følges med henblik på en kortlægning af forurening fra motorkøretøjer samt dens virkninger på omgivelserne. Den stadig øgede viden om den sundhedsmæssige risiko forbundet med udsendelse af forskellige kemiske forbindelser i bilernes udstødningsgas - og i luftforureningen fra andre kilder - kan tænkes at føre til skærpede krav til den tilladelige emission i de kommende år.

EF-Ministerrådet besluttede i 1975, at der skulle indføres en fælles procedure for udveksling af information mellem overvågnings- og kontrolnet med hensyn til data om luftforurening forårsaget af svovlforbindelser og svævestøv. Danmark bidrager til dette arbejde med data fra luftmålestationer, opstillet af Storkøbenhavns Luftforureningsudvalg. EF-projektet skal bl.a. tjene som forundersøgelse for iværksættelse af et permanent overvågningssystem for luftforureningsforhold.

Der må oprettes et landsdækkende system af målestationer til kontrol af luftkvalitet, som kan danne grundlag for fremtidig fastsættelse af retningslinier og eventuelle normer for begrænsning af luftforurening samt indgå i grundlaget for godkendelse af særligt forurenende virksomheder. Miljøstyrelsen har udarbejdet et forslag om et luftkvalitetsmåleprogram med målestationer placeret i 12 byer. Forslagets gennemførelse skal ske ved et samarbejde mellem amtskommuner, kommuner og ministeriet, hvor specielt miljøstyrelsens luftforureningslaboratorium vil blive inddraget. Luftforureningslaboratoriet vil bl.a. få til opgave at tilrettelægge og deltage i gennemførelsen af luftkvalitetsovervågning i Danmark med det formål at redegøre for luftkvaliteten og dennes afhængighed af såvel indenlandske påvirkninger som tilførsel af forurening udefra.

Vedrørende spørgsmål om sikkerhed i forbindelse med eventuelle atomkraftværker har miljøstyrelsen fremsat en redegørelse til miljøministeren om mulighederne for en fælles nordisk løsning af problemerne med deponering af radioaktivt affald. Det er desuden hensigten at gennemføre en række undersøgelser af sikkerhedsproblemer i forbindelse med opbevaring af brugt brændsel og radioaktivt affald på atomkraftværker.

Endvidere har miljøstyrelsen iværksat et arbejde med sigte på udformning af de retningslinjer af sikkerhedsmæssig art, der vil være nødvendige for atomkraftværker og transporter af radioaktivt materiale, særligt vedrørende den fysiske beskyttelse af atomkraftværker og kontrollen med fissilt materiale.

- Støj

Miljøstyrelsen anser det for påkrævet, at der iværksættes en øget indsats mod støjforureningen i de nærmeste år. I denne forbindelse må der foretages en vurdering af, hvorvidt de reguleringsmuligheder, der foreligger i den gældende lovgivning, i tilstrækkelig grad kan opfylde det

eksisterende og fremtidige behov for indsats i støjbekæmpelsen.

På støjområdet repræsenterer vejtrafikstøjen langt det alvorligste problem, og det må overvejes, om trafikstøjproblemerne vil kunne løses inden for rammerne af den bestående lovgivning, fortrinsvis på planlægnings- og byfornyelsesområdet, suppleret med bestemmelser på færdsels- og vejområderne, eller om der vil være behov for ny lovgivning.

Der må i denne forbindelse peges på det under ministeriet for offentlige arbejder nedsatte vejstøjudvalg, der bl.a. har til formål at overveje behovet for supplerende lovgivning, hvad angår nyanlæg af veje m.v., og udrede problemerne med hensyn til det offentliges bidrag ved afholdelse af de direkte omkostninger i forbindelse med nybyggeri.

Forøget støjdæmpning ved kilden, dvs. - for trafikmidler - nedsættelse af tilladelige emissionsgrænser, er et af de midler, der må tages i anvendelse i en forebyggende indsats mod støjgener. I EF er der i februar 1977 vedtaget et direktiv, hvori emissionsgrænser for motorkøretøjer er fastsat 4 dB(A) under de nugældende grænser. Det må imidlertid understreges, at en tilsvarende dansk sænkning af emissionsgrænserne først vil slå igennem på længere sigt, og at en sænkning af den øvre grænse på 4 dB(A), som i øvrigt kun vil medføre reduktioner på gennemsnitlig et par dB(A) i praksis, langt fra vil løse støjproblemerne.

Der vil derfor fortsat være stort behov for at begrænse støjproblemerne gennem foranstaltninger til begrænsning af støjudbredelsen og foranstaltninger ved støjmodtagerne. I forhold til anlæg af nye veje vil det bedste og mest effektive redskab dog være planlægningen af arealanvendelse. Støjproblemerne vil i vidt omfang kunne forebygges på planlægningsstadiet ved at udnytte afstandsdæmpningen gennem tilvejebringelse af tilstrækkelig afstand mellem støjkilden og støjfølsomme arealanvendelser.

I de bestående byområder vil udbredelsesforholdene kun sjældent kunne ændres ved etablering af afskærmning. I disse områder må man derfor satse på en konsekvent byplanstrategi som styringsmiddel på længere sigt. De overordnede virkemidler er udtynding af bebyggelsen, udflytning af særligt trafikskabende virksomheder, forbedring af kollektive trafikmidler, forbedrede muligheder for cyklister og fodgængere osv.

På kortere sigt og på det lokale plan vil trafikregulerende foranstaltninger i form af omlægninger, gadelukninger og restriktive bestemmelser med hensyn til kørsel og parkering være virksomme midler. I randbebyggelse langs stærkt trafikerede gader vil en forbedret støjisolering af facader og vinduer ofte være det eneste umiddelbart tilgængelige virkemiddel.

Der er behov for at iværksætte undersøgelser, der kan belyse de konkrete muligheder for at nedbringe støjbelastningen i eksisterende boligområder. Disse undersøgelser vil være et nødvendigt led i forberedelse af byfornyelsen og må gennemføres i snæver sammenhæng med byforbedringsundersøgelser i planstyrelsens regie.

Indenfor flystøjområdet vil arbejdet med en vejledning i beregning og vurdering af flystøj blive fortsat. I forbindelse med miljøstyrelsens indtræden som første instans ved behandling af godkendelses- og klagesager vedrørende lufthavnen i Kastrup forventes der etableret et monitoranlæg til overvågning af støjbelastningen i omgivelserne. Dette anlæg vil kunne benyttes til afprøvning af virkningen af forskellige støjbegrænsende start- og landingsprocedurer og til registrering af vind- og temperaturforholdenes indvirkning på støjuddbredelsen.

Arbejdet med en vejledning i beregning og vurdering af jernbanestøj vil blive fortsat. Interviewundersøgelser vil blive iværksat i løbet af 1977/78.

Ved planlægningen og udbygningen af industriområder sav-

nes et materiale til belysning af de afstands- og afskærningskrav, som må opfyldes for forskellige virksomhedstyper. Ved koordinering med planstyrelsens vejledningsarbejde om planlægning af industriområder vil der blive søgt formuleret anvendelsesbestemmelser, der bedre end de hidtidige beskriver arealanvendelsesmuligheder.

De virkemidler, der kan bringes i anvendelse med henblik på gennemførelse af en konsekvent støjbekæmpelse, vil - som det fremgår af det foregående - i stor udstrækning indgå som en integreret del i projekter for anlæg af veje og boliger eller i byfornyelsesprojekter. Det vil derfor være vanskeligt at udskille den del af sådanne projekters samlede omkostninger, der medgår til støjbekæmpelsen. Ud fra svenske undersøgelser kan skønnes, at der i Danmark vil kunne opnås betydelige forbedringer på støjområdet ved en årlig indsats af størrelsesordenen 200 mio. kr., ligeligt fordelt på indsats i forbindelse med anlæg af nye veje og i forbindelse med opførelse af nye boliger, sanering og byforbedring.

Vurderingen af de samlede behov og mulighederne for en øget indsats på støjområdet forudsætter en nærmere kortlægning af støjforureningens omfang. Miljøstyrelsen har med udsendelsen af rapporten, "Vejledning og signaturer til støjkortlægning", maj 1976, forventninger om, at der i forbindelse med den igangværende regionplanlægning kan etableres en landsdækkende støjkortlægning. Bl.a. på dette grundlag vil der kunne tages stilling til, om den nuværende lovgivning er tilstrækkelig, og hvilke initiativer fra centralt hold, som vil være nødvendige for at stimulere og støtte de kommunale myndigheders støjbekæmpelsesindsats inden for den nuværende lovgivning.

- Beredskab

Selv om der ved produktion, transport, anvendelse og oplagring af miljøfarlige stoffer træffes en række sikkerhedsforanstaltninger mod utilsigtede udslip af stoffer til omgivelserne, kan uheld eller ulykker medføre fare for

akut og alvorlig forurening af omgivelserne.

For at sikre, at konsekvenserne af sådanne utilsigtede udslip begrænses mest muligt, må der etableres beredskabsfunktioner, der kan sættes ind i uhelds- og katastrofesituationer.

Miljøstyrelsen har forestået etablering af beredskab på atomkraftområdet samt olie- og kemikalieberedskab til søs. Desuden har miljøstyrelsen i samarbejde med andre myndigheder udformet retningslinjer for beredskab ved uheld med farlige stoffer på landjorden (miljøstyrelsens vejledning nr. 8/1974).

Beredskabsordningerne bygger på en række myndigheders og institutioners medvirken. Beredskabet ved uheld med farlige stoffer på landjorden varetages i det væsentlige af politi, brandvæsen, redningskorps og civilforsvaret.

Det må sikres, at der ikke opstår mangler i beredskabet. Derfor må beredskabsfunktionerne løbende vedligeholdes og udbygges i takt med, at nye kemiske stoffer tages i brug, og ny viden om stoffernes virkning etableres. Endvidere må sikres, at der til stadighed er den nødvendige beredskabsmæssige dækning til stede, samt at ansvaret herfor og for beredskabets organisation er entydigt placeret.

Beredskabet ved uheld med farlige stoffer må fortsat bygge på, at der under ledelse af lokale myndigheder og ved samarbejde mellem disse kan sikres en hurtig indsats i tilfælde af forureningsuheld og ulykker.

De forskellige myndigheder, som deltager i beredskabet, har herudover en lang række andre opgaver, herunder også andre beredskabsopgaver.

Det er miljøstyrelsens opfattelse, at der er behov for at tage de samlede beredskabsordninger op til vurdering, bl. a. med henblik på at sikre samordning og en entydig ansvarsfordeling af beredskabet ved ulykker og katastrofer.

På atomkraftområdet er der etableret en særlig beredskabsplan for Københavns-området (Barsebäck-beredskabsplanen). Denne plan bygger på såvel centrale som lokale myndigheds medvirken, herunder bl.a. politiet og civilforsvaret. Eventuelle atomkraftværker i Danmark vil tidligst kunne være i funktion efter 1985. Der vil derfor ikke være behov for at etablere beredskabsordninger for danske atomkraftværker i den kommende 5-års periode.

Miljøstyrelsen varetager i samarbejde med blandt andre forsvaret og civilforsvaret beredskabet vedrørende olie- og kemikaliefurening af havet.

Efter anmodning fra miljøministeren udarbejdede miljøstyrelsen i 1976 en redegørelse om beredskab til bekæmpelse af olieforurening af havet.

Miljøstyrelsen indstillede i redegørelsen til ministeren, at der søges bevillingsmæssig mulighed for en væsentlig udbygning af det danske olieberedskab, således at man i videre omfang end i dag kan sikre, at rigtigt materiel hurtigt kan indsættes i tilfælde af olieuheld. Forslaget om udbygning er baseret på en målsætning om bekæmpelse af olieudslip op til 10.000 tons og vil nødvendiggøre anskaffelse af yderligere oliebekæmpelsesmateriel, herunder anskaffelse af fartøjer til indsættelse i bekæmpelse af olieforurening.

Forureningsulykken på olieborerplantformen Bravo i den norske del af Nordsøen, har påvist de alvorlige miljømæssige risici, der er forbundet med bl.a. udvinding af olie, og understreget nødvendigheden af, at beredskabet mod forurening af havet styrkes væsentligt.

På baggrund af den nævnte redegørelse og de seneste erfaringer, der er indhøstet i forbindelse med ulykken i Nordsøen, vil der blive stillet forslag om en udbygning af beredskabet mod forurening af havet, bestående af en forøgelse af materiel til et beløb på ca. 20 mio. kr. samt anskaffelse af fartøjer til et beløb på 40-45 mio. kr.

Disse investeringer påregnes gennemført i løbet af en 3-årig periode. De driftsmæssige udgifter forbundet med denne udbygning af beredskabet anslås til 6-7 mio. kr. pr. år.

- Andre opgaver

Udover de ovenfor nævnte hovedgrupper af aktiviteter skal miljøstyrelsen i den kommende 5-års periode gennemføre forskellige undersøgelses- og udviklingsopgaver af tværgående karakter i forhold til de tidligere nævnte områder.

I medfør af et EF-direktiv skal medlemslandene i 4-års perioden 1978-82 undersøge befolkningens belastning med bly. For at dække miljøstyrelsens behov for viden på området vil undersøgelsen i Danmark blive bredere anlagt, idet der udover bly også sigtes mod at belyse befolkningens belastning med andre tungmetaller. Indledende undersøgelser vil blive iværksat i 1977/78.

Inden for rammerne af EF's forskningsprogram er man i færd med at opbygge en databank, der skal indeholde oplysninger om miljøfarlige stoffers kemiske, biologiske og miljømæssige egenskaber, herunder oplysninger om produktion, forhandling, anvendelse, bortskaffelse, genanvendelse m.v. Et tilsvarende projekt er iværksat af UNEP, der bl.a. har anmodet miljøstyrelsen om at medvirke i opbygningen af et internationalt register over farlige stoffer. I tilslutning til disse udviklingsprojekter vil der blive behov for at indsamle oplysninger, der dels på grund af oplysningernes fortrolige karakter alene kan indgå i en national databank, dels skal opbygges, så oplysningerne i sammenstillet form kan videregives til de internationale databanker.

Endvidere vil miljøstyrelsen iværksætte udviklingsarbejder med henblik på en mere systematisk indsamling af information om forureningsforhold. Arbejdet vil sigte mod at tilvejebringe et informationsgrundlag, der kan indgå i miljøbeskyttelsesarbejdet på alle administrative niveau-

er. I forbindelse med dette arbejde deltager miljøstyrelsen i internationale udviklingsprojekter, der sigter mod en karakterisering af de miljødata, der er en nødvendig forudsætning for et miljøinformationssystem. Arbejdet, der vil blive gennemført i samarbejde med bl.a. de kommunale og amtskommunale organisationer, vil forløbe over nogle år, hvorefter det forventes, at der kan fremlægges forslag om en koordineret, landsdækkende ajourføring af informationer om forureningsforhold.

Endelig skal der som grundlag for folketingets behandling af miljøbeskyttelseslovens revision, som er foreslået udsendt til 1980/81, gennemføres undersøgelser, der kan belyse miljøbeskyttelsens samlede samfundsmæssige virkninger, herunder vurdering af miljøbeskyttelsens økonomiske konsekvenser og de miljømæssige fordele, der er resultaterne af miljøbeskyttelsesarbejdet.

6. UDVIKLINGEN I DEN STATSLIGE INDSATS PÅ MILJØBESKYTTELSESOMRÅDET

En række forhold gør det vanskeligt at bedømme det samlede omfang af midler, der vil være behov for til løsning af opgaverne på miljøbeskyttelsesområdet i den kommende 5-års periode.

Miljøreformen er af temmelig ny dato, og der kan stadig konstateres en stigning i antallet af sager, der kommer til behandling i miljøstyrelsen. Hvorvidt denne tendens holder, vil afhænge af, i hvilket omfang de afgørelser der træffes af kommuner og amtskommuner vil blive indanket til miljøstyrelsen. Dette forhold vil blive søgt belyst, og herunder også personaleforbruget og sagsfordeling mellem de kommunale og amtskommunale myndigheder og miljøstyrelsen. På baggrund af det erfaringsgrundlag, der efterhånden opbygges om sagsbehandlingen, vil det blive overvejet, hvorvidt enkelte sagskategorier, der i dag behandles af miljøstyrelsen, kan henlægges til de lokale myndigheders endelige afgørelse.

Det internationale arbejde har medført en voksende arbejdsbyrde de senere år. Dette gælder specielt i EF, hvor arbejdets karakter af lovgivning nødvendiggør, at Danmark følger og medvirker ved udformning, bl.a. af direktivforslag. Såfremt de intentioner, der er nedlagt i EF's 2. miljøhandlingsprogram, skal udfyldes, kan der forudses behov for en stigende indsats i dette arbejde.

En del af miljøbeskyttelsesarbejdet er knyttet til udviklingen på områder, hvor der kan tænkes gennemført forslag, der nødvendiggør, at miljøstyrelsen må tage nye opgaver op, eller udvide eksisterende arbejdsområder. Dette gælder f.eks. på energiområdet, hvor særskilte undersøgelser af miljø- og sikkerhedsforhold kan vise sig påkrævet i forbindelse med energiplanlægningen.

Nogle af de forslag, der er skitseret i det forudgående

afsnit, vil være ret udgiftskrævende, og deres gennemførelse kan allerede nu forudses at ville kræve en særskilt finansiering/udvidelse af udgiftsrammen.

Dette gælder:

- udvidelse og udfyldning af lovgivning vedrørende kemiske stoffer og produkter (produktvurdering),
- udbygning af beredskabsfunktionerne, herunder gennemførelse af forslaget om øget beredskab mod forurening af havet med olie, samt
- gennemførelse af forslaget til luftkvalitetsmåleprogram.

Udfyldning af en lovgivning om kemiske stoffer og produkter vil bl.a. kræve udbygning af laboratorieenheder, samt registrerings- og kontrolfunktioner. Spørgsmålet, om hvilket omfang denne udbygning må have, afhænger af flere faktorer, der i dag kun er delvis kendte. Det er i dag således endnu uafklaret, i hvilket omfang en registrering af kemiske stoffer vil blive opbygget i EF-regie, og hvilken dansk supplerende registrering der vil blive behov for.

Antallet af nye stoffer, der i givet fald skal godkendes efter en produktvurderingslov, vil afhænge af lovens udformning, således at en vurdering af den indsats, der vil være nødvendig vedrørende godkendelse af stoffer, først endeligt kan foretages, når et eventuelt lovforslag udarbejdes. Bl.a. disse forhold gør det vanskeligt på nuværende tidspunkt at give en endelig vurdering af behovet for midler til opbygning af en produktvurderingsfunktion.

Under den forudsætning, at arbejdet med produktvurderings-spørgsmål i første omgang resulterer i fremsættelse og gennemførelse af et lovforslag, omfattende nye kemiske produkter, og at der derudover i begrænset omfang iværksættes undersøgelser til belysning af, hvilke foranstaltninger der i medfør af gældende lovgivning kan træffes mod den miljømæssig u hensigtsmæssige anvendelse af alle-

rede markedsførte, kemiske produkter, skønnes det med de ovenfor anførte forbehold, at der i 1982 vil være tale om en udgiftsforhøjelse på ca. 5 mio. kr. pr. år. Gennemførelsen af et egentligt produktvurderingslovgivningskompleks vil kræve væsentlig større udgiftsforøgelser.

En udbygning af beredskabet til søs, med henblik på at bekæmpe olieudslip på op til 10.000 tons, vil skønsmæssigt kræve øgede driftsbevillinger på ca. 7 mio. kr. pr. år, foruden investeringer i skibe og materiel på omkring 65 mio. kr., fordelt over en 3-årig periode. Det anslås, at knap halvdelen af driftsudgifterne vil være personaleudgifter i forbindelse med bemanning af skibe.

Drift af et luftmåleprogram anslås til ca. 3 mio. kr. pr. år, hvortil kommer investeringer i selve måleudstyret. Det må påregnes, at der i forbindelse med luftkvalitetsmåleprogrammet kan blive tale om samfinansiering med andre instanser, men der foreligger på nuværende tidspunkt ikke aftaler herom.

Udover de nævnte forslag, samt eventuelle nye, udvidede opgaver i tilknytning til energiplanlægningen, er der i det tidligere skitserede arbejdsprogram foreslået en række opgaver, hvis gennemførelse nødvendiggør, at der stilles øgede driftsbevillinger til rådighed for miljøbeskyttelsesarbejdet.

Forudsætningerne for en vurdering af, hvilke driftsmidler der i de kommende år må stilles til rådighed for miljøbeskyttelsesformål, udover midler til løsning af ovennævnte 3 opgaver, er følgende:

- at der gennemføres en øget indsats i støjbekæmpelsen,
- at der gennemføres en lovgivning om genanvendelse,
- at der herudover ikke henlægges nye udgiftskrævende arbejdsområder til miljøstyrelsen,
- at antallet af sager, der fremlægges til miljøstyrelsens afgørelse og det internationale arbejde, kan sta-

- biliseres på et niveau, der svarer til den nuværende belastning,
- at miljøstyrelsens laboratorie-, undersøgelses- og udredningsvirksomhed udbygges til et omfang som forudset i miljøministeriets notat om centrale laboratorier og forureningsundersøgelser, samt
 - at der i forbindelse med styrelsens interne planlægning sker en omfordeling af indsatsen mellem enkelte arbejdsområder.

Under disse forudsætninger anslås det, at der er behov for en udvidelse af driftsbevillingerne til miljøbeskyttelse fra ca. 61 mio. kr. i 1977/78 til ca. 65 mio. kr. i 1982. I forhold til budgetoverslagstallene på finansloven er der tale om en forøgelse af midlerne på godt 4 mio. kr., som bl.a. skyldes en øget indsats i støjbekæmpelsen og på genanvendelsesområdet. Endvidere er der forudsat en udbygning af miljøstyrelsens undersøgelsesvirksomhed, selv om Bæltprojektet (havforureningsundersøgelse) afsluttes.

Opgaverne vedrørende vandforsyning og vandforurening beslaglægger i dag godt 35% af bevillingerne til miljøbeskyttelse. Det igangværende undersøgelses- og planlægningsarbejde forventes at medføre, at opgaverne på vandområdet ved udgangen af 5-års perioden vil udgøre en relativt mindre del af miljøstyrelsens arbejde. Dette forudsætter, at sagsbehandlingen vedrørende grundvandsbeskyttelsen i et vist omfang henlægges til amtskommunale myndigheder, og at der i øvrigt ved lovrevisionerne fastlægges administrative regler, hvorved miljøstyrelsen kan aflastes for sager af mindre betydning for miljøbeskyttelsen.

I 1978/79 påregnes havforureningslaboratoriet at være udbygget. Samtidig vil Bæltprojektet være afsluttet, og det anslås, at havforureningsopgaverne i 1982 vil beslaglægge noget færre midler end i 1977/78. Med disse forudsætninger skønnes for vandområdet som helhed et noget lavere ressourceforbrug end det nuværende.

Sekretariatsfunktionerne i forbindelse med miljøstøtte-lovgivningen vil være under afvikling ved slutningen af 5-års perioden. Det er antaget, at de ressourcer, der herved frigøres, kan overføres til andre miljøbeskyttelsesopgaver.

Nedenstående tabel giver et billede af udviklingen i bevillingen til miljøbeskyttelse, fordelt på forskellige arbejdsområder. I fordelingen 1982, II, er medregnet de 3 tidligere nævnte forslag, hvor beløbsangivelserne, især vedrørende produktvurderingsforslaget, må tages med forbehold.

Udvikling i driftsbevilling til miljøbeskyttelse (prisniveau april 1976):

Skønnet fordeling af arbejdsområder i mio.kr.	1977/78	1982	
		I	II
Vandforsyning og vandforurening	23	21	21
Luftforurening og miljø- og sikkerhedsproblemer ved energiaktiviteter	13	15	18
Støjbekæmpelse	6	9	9
Affald og genanvendelse	4	6	6
Giftige og sundhedsfarlige stoffer, kemiske stoffer og produkter	9	10	15
Beredskabsfunktioner	4	4	11
Administration af miljøstøtteordning ..	2	0	0
I alt drift mio.kr.	61	65	80

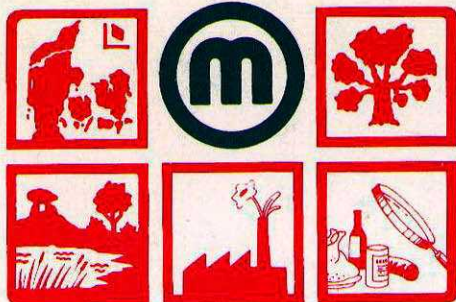
På området luftforurening og miljø- og sikkerhedsproblemer ved energiaktiviteter er forudsat en vis aktivitetsudvidelse, men det må påregnes, at større opgaver i forbindelse med energiplanlægning kan nødvendiggøre, at der bevilges øgede midler til dette område.

Anlægstilskudsbevillingen til miljøbeskyttelsesformål andrager i 1977/78 52 mio.kr., hvoraf 46 mio. kr. er afsat til støtte til erhvervslivets miljøinvesteringer efter den nuværende lov om miljøstøtte. Loven løber

til slutningen af 1980, hvorefter statens udgifter efter denne lov aftrappes kraftigt. I 1977/78 forventes endvidere udbetalt omkring 40 mio. kr. som følge af tilsagn om støtte til beskæftigelsesfremmende miljøinvesteringer efter den midlertidige lov om miljøstøtte. I 1982 skønnes udgifterne til miljøstøtte at andrage 6 mio. kr. Det må påregnes, at anlægsbevillingen i 1982 vil være reduceret med et beløb, svarende til faldet i udgifter til miljøstøtte, således at bevillingen skønnes af størrelsen 10 mio. kr.

Gennemførelse af foranstaltninger til støjbekæmpelse kan medføre øgede udgifter på andre anlægsområder, men der foreligger ikke på nuværende tidspunkt nogen vurdering af omfanget heraf.

Sammenfattende kan konkluderes, at en øget forebyggende miljøindsats, især vedrørende støjbekæmpelse, genanvendelse og produktvurdering, samt styrkede beredskabsfunktioner, vil stille krav om udvidede bevillinger til miljøbeskyttelsesformål. Ved slutningen af 5-års perioden vil der ske en væsentlig reduktion i statens anlægsbevillinger, således at de samlede direkte bevillinger til miljøbeskyttelsesformål i 1982 må påregnes væsentlig lavere end i dag.

Denne rapport er en af seks rapporter om miljøministeriets opgaver 1977-82. Titlerne på de seks rapporter er:

1. Miljøministeriets opgaver 1977-82

Status og udviklingstendenser på miljøområdet.

2. Fredningsstyrelsens opgaver 1977-82

Status og udviklingstendenser på fredningsområdet.

3. Miljøstyrelsens opgaver 1977-82

Status og udviklingstendenser på miljøbeskyttelsesområdet.

4. Planstyrelsens opgaver 1977-82

Status og udviklingstendenser for den fysiske planlægning.

5. Skovstyrelsens opgaver 1977-82

Status og udviklingstendenser for statens arealforvaltning og skovdrift.

6. Statens Levnedsmiddel-instituts opgaver 1977-82

Status og udviklingstendenser.

Pris 10 kr. incl. moms

ISBN 87-503-2318-0/Fu 00-118/Tryk: Stougaard Jensen/København